

teatr powszechny

Teatr, który się wtrąca

Zygmunt Hübner

Zeszyt metodyczny nr 6

Materiały dla nauczycieli

Juliusz Cezar

Juliusz Cezar

Materiały dla nauczycieli

Opieka metodyczna i merytoryczna: Michalina Butkiewicz

teatr powszechny

Teatr, który się wtrąca

Zygmunt Hübner

Barbara Wysocka

Aktorka, reżyser. Absolwentka Wydziałów Aktorskiego i Reżyserii Dramatu PWST w Krakowie.

Wcześniej studiowała grę na skrzypcach w Hochschule für Musik we Freiburgu.

W latach 2004–2014 związana ze Starym Teatrem w Krakowie. Wielokrotnie nagradzana za swoje role i spektakle. Współpracowała z Teatrem Współczesnym we Wrocławiu, Teatrem Polskim w Bydgoszczy, Maxim Gorki Theater oraz Schaubühne am Lehniner Platz w Berlinie. Zagrała w filmach: *Am Ende kommen Touristen*, *Nachmieter*, *Polnische Ostern* oraz *Fremde Farben*. Reżyserowała w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie, Wrocławskim Teatrze Współczesnym, Teatrze Wielkim – Operze Narodowej w Warszawie, Teatrach Polskim we Wrocławiu i Polskim w Bydgoszczy, Teatrze Narodowym w Warszawie, w Kammerspiele oraz w Bayerische Staatsoper w Monachium. Laureatka Paszportu „Polityki” za rok 2009.

W grudniu 2015 Barbara Wysocka otrzymała główną nagrodę aktorską Konkursu na Inscenizację Dawnych Dzieł Literatury Polskiej „Klasyka Żywa” za rolę Idalii w spektaklu *Fantazy*. Współtworzy grupę artystyczną Centrala.

Juliusz Cezar

William Shakespeare

przekład **Stanisław Barańczak**

reżyseria **Barbara Wysocka**

dramaturgia **Tomasz Śpiewak**

scenografia **Barbara Hanicka**

kostiumy **Julia Kornacka**

reżyseria światła **Artur Sienicki**

asystentka reżysera **Marta Aksztin**

asystentka kostiumografa **Kornelia Dzikowska**

inspicjentka **Barbara Sadowska**

obsada

Anna Moskal

Barbara Wysocka

Arkadiusz Brykalski

Michał Czachor

Grzegorz Falkowski

Michał Jarmicki

Mateusz Łasowski

premiera 23 stycznia 2016

scena duża

Zadziwiająca aktualność klasyki

Dzieło Szekspira, powstałe przed wiekami, ogląda się nie tylko z wielkim zainteresowaniem. Można jednocześnie, śledząc akcję, przypominać sobie historię Europy, świata, dostrzec, że pewne mechanizmy opisane przez Szekspira zaistniały w późniejszych czasach, w różnych okresach, wpłynęły na losy ludzkie jednostkowe i zbiorowe na wiele sposobów. Mechanizmy społeczne funkcjonują też dziś – w Polsce i nie tylko.

Są ludzie, którzy bezwzględnie dążą do władzy i za wszelką cenę chcą ją zatrzymać. Jednostka, zwykły obywatel, często wikłana jest w te walki i wydarzenia wbrew swojej woli. Używana jest do gry. Argumenty sprawujących władzę, kontrargumenty przeciwników, zachowania ludu – różnych zbiorowości, które nie wszystko rozumieją, przyjaciele i wrogowie, spiski, działalność skrytobójcza... oto wszystko zło tego świata zawiera się w *Juliuszu Cezarze*. Oglądamy przedstawienie i jednocześnie przypominamy sobie, uświadamiając: tak, tak było wtedy, potem, w historii... Przypominamy sobie wojny napoleońskie, dyktatury, a nawet holokaust... Myślimy, jak mogło się to wszystko ludziom zdarzyć...

Przedstawienie Barbary Wysockiej – mocne, żywe i mądre – daje Szkole możliwość realizacji zajęć edukacyjnych w nowym duchu, w duchu założeń otwartej edukacji. Rozumiem to jako szeroko pomyślane zajęcia, nie ograniczające się do jednego przedmiotu. Przede wszystkim proponujemy nauczycielom skoncentrowanie się na wiedzy – na tym, jak dzisiejszy człowiek rozumie wiedzę. Próbowujemy sprowokować uczniów do zastanowienia się, na co powinni zwracać uwagę, żeby rozumieć świat. Wskazujemy, że ocaleniem człowieka – obywatela przed machiną historii i siłami współczesności jest jego świadomość. Dzisiaj trzeba być bardziej uważnym niż kiedykolwiek, żeby nie pozwolić na wmanipulowanie siebie, wbrew swej woli w układy, by nie pozwolić na to, żeby stać się przedmiotem użytym w grze.

We współczesnej szkole nie ma przedmiotu wiedza, ale w ramach zajęć z wychowawcą czy wiedzy o społeczeństwie, a nawet etyki, można zwrócić uczniom uwagę na to, jak ważną rolę w ich życiu może pełnić świadomość rzeczywistości, krytyczne jej odczytywanie. Chcemy zwrócić uwagę, że ocaleniem człowieka w świecie manipulacji, nadmiaru doniesień, reklamy, wpływania na podświadomość jest właśnie trzeźwy i krytyczny osąd rzeczywistości. Wskażemy na postacie historyczne bardzo różnie oceniane przez potomnych, przypomnimy ich strategię działania i cele. Wskażemy wartości etyczne ważne dla każdego człowieka. I w końcu podejmiemy refleksje nad spektaklem Barbary Wysockiej w aspekcie analizy znaków teatru. Każdy z Państwa będzie mógł poszukać swoich koncepcji, którymi uzupełni nasze propozycje.

Lekcje nigdy się nie kończą, życie trwa i fascynuje swą zmiennością. Naszym celem jest przygotować do życia naszych uczniów. Możemy to uczynić tylko dzięki odwołaniom do koncepcji otwartej edukacji. Możemy to uczynić także dzięki aktualności klasyki.

Michalina Butkiewicz

**Historia i społeczeństwo – przedmiot uzupełniający
lub Wiedza o społeczeństwie – poziom rozszerzony**
Adelina Gołębiowska

TEMAT

Czy wiedzieć to znaczy znać prawdę?

Zajęcia przeznaczone dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Powinny zostać realizowane jako cykl 3–4 lekcji.

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/uczennica:

- analizuje obieg informacji w społeczeństwie XXI-wiecznym
- charakteryzuje znaczenie nowych form w komunikacji społecznej, z uwzględnieniem radia, telewizji, filmu i Internetu
- analizuje, w jaki sposób dostępne człowiekowi formy przekazu wpływają na treść przekazu
- analizuje przykłady manipulacji językowych w propagandzie politycznej i reklamie
- krytycznie analizuje przekazy medialne, oceniając ich wiarygodność i bezstronność oraz odróżniając informacje od komentarzy
- ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacyjnej, świadomie i krytycznie odbierając zawarte w nich treści.

METODY:

- burza mózgów
- dyskusja
- wykład
- praca z tekstem
- praca w grupach
- pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- kserokopie załączników
- opcjonalnie: komputer z dostępem do Internetu i rzutnika.

CZĘŚĆ 1. ŹRÓDŁA WIEDZY

*Trzeba posłuchać każdego z osobna
I porównamy, co obaj mówili*

Komentarz wprowadzający: *Współczesne społeczeństwo jest społeczeństwem informacyjnym. Oznacza to między innymi, że informacje są wszechobecne, a kluczową umiejętnością przestaje być ich poszukiwanie, lecz staje się umiejętność ich sortowania oraz filtrowania. Mnogość informacji to także mnogość źródeł, które je dystrybuują. Jednocześnie symptomatyczne staje się równoległe funkcjonowanie informacji niespójnych czy sprzecznych, reprezentujących różne prądy myślowe, nurty, idee czy dogmaty. Uświadommy to zjawisko uczniom.*

1. Ćwiczenie w grupach. Ćwiczenie można wykonać w dwóch wersjach. Wersja A daje większą różnorodność podejmowanych zagadnień. Wersja B wymaga od nauczyciela większej elastyczności i zgody na eksperymentowanie podczas lekcji:

A. Podziel uczniów na grupy 4–5-osobowe i rozdaj im puste kartki A4. Przedstawiciel każdej z grupy losuje (uprzednio przygotowaną przez Ciebie) karteczkę z pytaniem. Zadaniem uczniów w grupach jest wspólne zastanowienie się nad tym, jak szukaliby odpowiedzi na zadane im pytanie. Następnie uczniowie zapisują na kartkach (lub prezentują w dowolnej formie, np. grafika, wykres) drogę, jaką należy przejść od zadanego pytania do odpowiedzi (zał. nr 1). Każda z grup prezentuje wyniki swojej pracy przed innymi.

B. Podziel uczniów na grupy 2–3-osobowe. Zadaniem uczniów podczas pracy grupowej jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czy poród przez cesarskie cięcie może mieć negatywne konsekwencje w przyszłości dla dorosłego urodzonego w ten sposób? Uwaga: możesz wybrać dowolne inne pytanie z listy. Ważne, aby wszystkie grupy szukały odpowiedzi na to samo pytanie. Daj uczniom 15–20 minut na znalezienie odpowiedzi. Uczniowie mogą w czasie realizacji zadania korzystać z Internetu, dzwonić, smsować, rozmawiać ze sobą, korzystać z książek itd. Jeśli odczują, że zabrakło im możliwości skorzystania z jakiegoś źródła wiedzy (np. biblioteka) niech zapiszą ten brak na oddzielnej kartce.

Po upływie czasu każda z grup prezentuje uzyskane odpowiedzi.

WAŻNE: w tym momencie podkreśl, że celem zadania nie było znalezienie konkretnej odpowiedzi, lecz przyjrzenie się sposobowi poszukiwania informacji oraz jego efektom. Uświadom im, że nie muszą uzupełniać swoich list odpowiedzi w czasie prezentacji kolegów.

PODSUMOWANIE ĆWICZENIA: Sprawdźcie: czy uczniowie postawili takie same odpowiedzi na zadane pytanie? Czy każdej grupie udało się znaleźć jedną odpowiedź? Czy natknęli się na sprzeczności?

- Burza mózgów: zapytaj, jakie mogą być źródła wiedzy i informacji? Wypisz na tablicy wszystkie odpowiedzi, które podają uczniowie. Mogą korzystać zarówno z wyników pracy w poprzednim ćwiczeniu, jak i uzupełnić je o inne odpowiedzi.
- Dyskusja podsumowująca zadanie 1 i 2.:
  - co was zaskoczyło w tych ćwiczeniach?
  - czy szukając odpowiedzi na codzienne pytania wykonujecie podobną pracę? Czy wiedzieliście o tym przed wykonaniem ćwiczenia?
  - trudniej znaleźć odpowiedź czy wiarygodne źródło wiedzy? Czy rzeczywiście pokonujecie taką drogę? Czy mieliście tego świadomość wcześniej?
- Podziel uczniów na zespoły 4–5-osobowe (mogą być takie same jak w ćwiczeniu 1 A. Rozdaj uczniom przygotowane wcześniej teksty medialne i poproś ich, aby przeczytali je w grupach (zał. nr 2). Następnie rozdaj każdej grupie zbiór karteczek, na których znajdują się słowa: **fakt, opinia, subiektywne, obiektywne, statystyka, prawda, nieprawda, opis, ocena.** Poproś uczniów, aby dopasowali słowa, które ich zdaniem adekwatnie określają przeczytany przez nich tekst oraz zastanowili się, skąd pochodzi dany fragment tekstu (np. encyklopedia, czasopismo, blog itd.).
PODSUMOWANIE ZADANIA: pogadanka. Poproś uczniów, aby podzielili się swoimi refleksjami na temat powyższego ćwiczenia. Wyjaśnij im, na czym powinna polegać analiza i krytyka źródeł informacji.

TEZY DO ROZMOWY:

- rozróżnienie faktów od opinii może opierać się na analizie źródła, z którego pochodzą, np. w założeniu w encyklopedii powinniśmy znaleźć fakty a na blogu opinie
- ważne jest spojrzenie na metodologię tekstu, z którym mamy do czynienia (np. metodologia badań, na które powołuje się autor artykułu)

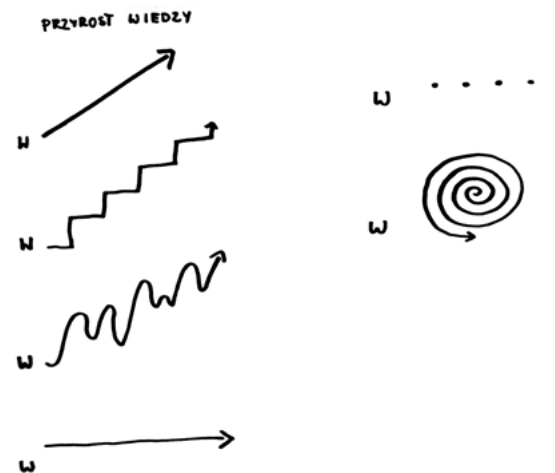
- rzetelność tekstu opiera się m.in. na jawnym podaniu źródeł, z których się korzysta
- wypowiedzi subiektywne mogą być zakamuflowane i prezentowane w formie aspirującej do relacjonowania faktów
- cenne jest spojrzenie na autora tekstu...

CZĘŚĆ 2. WIEDZA NAUKOWA

- Rozdaj uczniom zamieszczony poniżej tekst Thomasa Samuela Kuhna ze „Struktury rewolucji naukowych” (zał. nr 3). Przeczytajcie go wspólnie.
- Poproś uczniów, aby wskazali na podstawie tekstu, jak zmieniło się naukowe rozumienie optyki fizycznej.
- Spytaj uczniów:
  - czy zanim odkryto, że światło jest strumieniem fotonów naukowcy mylili się, błędzili, kłamali?
  - czy obecne wyjaśnienie tego, czym jest światło, jest ostateczne? Jak myślisz, czy obecne wyjaśnienie może ulec zmianom, czy może dotarliśmy do prawdy o tym, czym jest światło?

Rozmawiając zwróć uwagę uczniów na to, że: Kuhn, mówiąc o współczesnym rozumieniu optyki fizycznej używa sformułowania „przekonanie”.

- Na koniec dyskusji poproś uczniów, aby narysowali, jak wygląda ich zdaniem schemat przyrostu wiedzy naukowej. Możesz skorzystać z poniższych podpowiedzi. Omówcie wykresy. Zastanówcie się, czy na końcu strzałki jest prawda?

1. Zaprezentuj uczniom poniższe cytaty na temat prawdy. Zastanówcie się, jak można je rozumieć. Spytaj, czy się z nimi zgadzają? Czy są dla nich kontrowersyjne?

Prawda nie leży zawsze pośrodku. Prawda leży tam, gdzie ją położono.

Abp Józef Życiński

Prawda nie leży pośrodku. Prawda leży tam, gdzie leży.

Władysław Bartoszewski

Są trzy prawdy: święto prawda, tys prawda i gówno prawda.

Józef Tischner.

2. Rozdaj uczniom fragmenty tekstów medialnych, które opisują to samo wydarzenie (zał. nr 4). Daj im czas na przeczytanie artykułów. Następnie podziel tablicę na trzy części wg wzoru poniżej.

**O jakim wydarzeniu
mówią artykuły
(opis szczegółowy)**

Tezy zawarte w tekście A

Tezy zawarte w tekście B

3. Spytaj uczniów, czy znają portale, z których pochodzą artykuły. Dowiedz się, jak określiliby ich profil. Jeśli jest taka możliwość, zaprezentuj (korzystając z rzutnika/laptopa), stronę główną każdego z portali. Zastanówcie się wspólnie, co określa profil danego serwisu/ czasopisma.
4. Poproś uczniów, aby na napisali swoją prawdę o tym, co wydarzyło się w czasie 1d Marcowych.

- Czy mleko modyfikowane jest niezdrowe?
- Jak długo należy karmić piersią?
- Czy poród przez cesarskie cięcie może mieć negatywne konsekwencje w przyszłości dla dorosłego urodzonego w ten sposób?
- Czy gluten jest szkodliwy dla człowieka?

Przetestowałam na własnej skórze kilkadziesiąt koktajli i chcę Wam polecić te, które dopracowałam, aby ich smak był jak najlepszy, a składniki dawały maksymalne korzyści zdrowotne. Nawet jeśli nie chcecie schudnąć, koktajle są idealnym śniadaniem, pożywną kolacją, czy zdrową przekąską. Po raz pierwszy tutaj na blogu zamieszczam materiały do wydrukowania – 5 koktajli wraz z kompletną listą zakupów (musisz tylko kliknąć na nazwę koktajlu poniżej). Oczywiście możecie niektóre składniki zastąpić lub w ogóle ominąć, jeśli nie chcecie ich kupować. Ja się zakochałam i totalnie przepadłam, koktajle są pyszne, zdrowe i szybkie, idealne rozwiązanie dla zmęczonych rodziców. Kto z nas ma czas pamiętać o jedzeniu owoców czy zdrowych bakali? Mam nadzieję, że i Wam zasmakują i szybko dostrzeżecie ich korzyści dla zdrowia.

Źródło: <http://www.calareszta.pl/koktajle-przeczytaj-zastosuj/#more-7629>

Ponad 4 tys. pasażerów wycieczkowca Anthem of the Seas przeżyło w niedzielę godzinę grozy. Ich statek wpłynął w sam środek burzy. Miotły nim dziewięciometrowe fale i huraganowe wiatry, w porywach do 160 km/h. Cudem nikomu nie stało się nic poważnego.

W niedzielny poranek wycieczkowiec Anthem of the Seas obierał kurs z portu Cape Liberty w New Jersey do portu Port Canaveral. Później miał wypłynąć na siedmiodniowy rejs po Bahamach. Prognozy na ten dzień nie były optymistyczne, ale nikt z pasażerów, czy nawet członków załogi, nie spodziewał się, że warunki będą przypominały te z filmów katastroficznych.

Źródło: <http://tvnmeteo.tvn24.pl/informacje-pogoda/swiat,27/statek-wplynal-w-sam-srodek-burzy-widoki-jak-z-wnetrza-pralki,192918,1,0.html>

Oczywiście, że w aptece trzeba kupić. Zwykła witamina C jest przyswajalna, ale podobno lewoskrętna jest lepiej biodostępna, a przede wszystkim szybciej i w większej ilości wykorzystywana. Z tego co pamiętam to zwykła i tak najpierw ulega izomeryzacji w organizmie, a pewnie cała tak nie prze-reaguje. Można brać ciągle. Fajna jest naturalna lewoskrętna z aceroli, a dla dorosłych jest c1000 z olimp labs.

Źródło: Kasia Paprzycka, wypowiedź w grupie: „Zapytaj pediatrę i neonatologa”

Psychiatra Alexander Lowen w świetnej książce „Przyjemność” wyjaśnia ten mechanizm na przykładzie człowieka, który wyciska nabrzmiały wrzód. To bolesny zabieg, ale konieczny do uzyskania uczucia ulgi. Czasami ból jest nieunikniony, jeśli chcemy przywrócić normalne funkcjonowanie organizmu. Czasem potrzeba też dotknąć bolesnych miejsc w ciele i duszy, żeby uwolnić przyjemne doznania. „Prawda ciała może być bolesna, ale negowanie tego bólu zamyka drzwi do przyjemności. Jeśli boimy się bólu, to boimy się również przyjemności” – pisze Lowen. Nie znaczy to jednak, że należy się umartwiać, żeby doznać czegoś miłego, jak czynią to masochiści. Chodzi o to, że jeśli chcemy czerpać z życia radość, to nie możemy uciekać od uczciwej konfrontacji z samym sobą, nawet jeżeli sprawia nam to ból. Ale też musimy sobie odpuścić, czyli pozwolić ciału na swobodne reagowanie.

Źródło: <http://zwierciadlo.pl/psychologia/zrozumiec-siebie/jak-cieszyc-sie-zyciem>

uniwersały kościuszkowskie, zarządzenia w sprawie chłopskiej, wydane w czasie powstania kościuszkowskiego 1794 przez T. Kościuszkę; miały zapewnić masowy dopływ ochotników chłopskich do armii powstańczej; uniwersał wydany w obozie pod Bosutowem (w połowie kwietnia) obniżał pańszczyznę do połowy (najwyższy wymiar – 2 dni w tygodniu); w obozie pod Winiarami (2 V) Kościuszko zmienił tę decyzję, zmniejszając pańszczyznę tylko o 1 dzień; pod Połańcem (7 V, tzw. uniwersał połaniecki) ustanowił instytucję dozorców, którzy mieli sprawować „opiekę rządową” nad chłopami i rozstrzygać spory między dworem a wsią, nadał chłopom wolność osobistą, zapewnił nieusuwalność z ziemi tym, którzy wypełniali świadczenia na rzecz dworu; zmniejszył pańszczyznę od 33% do 50%, całkowicie zawiesił ją w przypadku uczestników powstania; u.k., mimo swej ograniczoności, były bardziej postępowe niż ustawodawstwo Austrii i Prus w sprawach chłopskich.

Źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uniwersaly-kosciuszkowskie;3991403.html>

T. S. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, Rozdział: *Droga do nauki normalnej*.

Gdyby historyk nauki chciał prześledzić rozwój wiedzy o jakiejś wybranej grupie pokrewnych zjawisk, natknąłby się na pewne szczególne przypadki ogólnego schematu, który zilustrować tu można na przykładzie optyki fizycznej. Dzisiejsze podręczniki fizyki powiadają, że światło to strumień fotonów, tj. obiektów kwantowych przejawiających zarówno właściwości falowe, jak korpuskularne. To przekonanie właśnie, a ściślej – jego rozbudowane, oparte na matematyce ujęcie, z którego wywodzi się te słowne charakterystyki, wytycza dziś kierunek badań naukowych. Ale taka charakterystyka światła liczy sobie niedużo więcej niż pół wieku. Nim na początku tego stulecia wprowadzona została przez Plancka, Einsteina i innych, podręczniki fizyki twierdziły, że światło ma charakter ruchu fal poprzecznych. Koncepcja ta była zakorzeniona w paradygmacie opartym na pracach z optyki Younga i Fresnela (początek XIX wieku). Ale również teoria falowa nie była pierwszą w historii koncepcją uznaną przez wszystkich niemal uczonych zajmujących się optyką. W wieku XVIII paradygmatu dla tej dziedziny dostarczała *Optyka Newtona*, głosząca, że światło to materialne korpuskuły. W owym czasie fizycy poszukiwali świadectw, o które później nie kłopotali się pierwsi twórcy teorii falowej, na rzecz tezy, iż korpuskuły światła wywierają ciśnienie, uderzając w ciała stałe. (...)

Od zamierchłej starożytności aż do końca XVII wieku nie było okresu, w którym panowałby jeden ogólnie przyjęty pogląd na istotę światła. Odwrotnie, zawsze istniało wiele współzawodniczących szkół i szkółek, z których każda broniła takiego czy innego wariantu teorii Epikura, Arystotelesa lub Platona. Jedni uważali, że światło to cząstki emanujące z ciał materialnych, inni sądzili, że jest ono jakimś rodzajem ośrodka przewodzącego między ciałem a okiem; jeszcze inni usiłowali znaleźć wyjaśnienie w oddziaływaniu między ośrodkiem przewodzącym a emanacją płynącą z oka. Istniały również rozmaite kombinacje i modyfikacje tych poglądów. Każda ze szkół znajdowała oparcie w jakiejś metafizyce i każda kładła nacisk na ten szczególny zespół zjawisk optycznych – swój zespół obserwacji paradygmatycznych – które jej teoria potrafiła najlepiej wyjaśnić. Inne zjawiska tłumaczono za pomocą jakichś założeń *ad hoc* lub też pozostawały otwartym problemem dla przyszłych prac badawczych.

<http://wiadomosci.dziennik.pl/media/artykuly/510396,tvp-dziennikarze-zwolnienia-prezes-telewizji-jacek-kurski-zwolniony-krasko.html>

Barbara Sowa

13.01.2016

Najważniejszym medialnym zapleczem Jacka Kurskiego jest, jak na razie, TV Republika. Nowy prezes TVP i jego ludzie rządy zaczęli od zwolnień w pionie informacji.

Po 25 latach z TVP rozstał się Piotr Kraśko, do niedawna szef „Wiadomości”, który na stanowisku utrzymał się najdłużej w historii tego programu. W poniedziałek wieczorem kontrakt wypowiedział mu nowy szef TAI. Mariusz Pilis, reporter TVP i dokumentalista, były korespondent telewizji na Ukrainie, to jeden z twórców TVP Info przekształconego z TVP 3. Z wyraźnymi poglądami, konsekwentnymi, ale nie fanatyk i nie świr – mówią o nim przyjaciele sprzed lat. Nowy szef pionu informacji ma na koncie kilka głośnych filmów dokumentalnych, w tym zrealizowany na zlecenie holenderskiej telewizji „List z Polski” o katastrofie smoleńskiej, w którym zadebiutowała koncepcja sztucznej mgły. Jego prawą ręką jest Grzegorz Adamczyk, który do TVP powrócił z Polsatu. Adamczyk kieruje obecnie TVP Info. Z kanałem pożegnali się wczoraj Jarosław Kulczycki, Adam Feder i Piotr Maślak. Wcześniej odeszła Karolina Lewicka.

Głowy poleciały też w „Wiadomościach”. Miejsce Kraśki zajęła Marzena Paczuska, jedną z głównych twarzy programu ma być zaś Danuta Holecka. Dla obu to powrót do flagowego programu Jedynki. Holecka była już prezenterką głównego wydania serwisu. W 2010 r. na fali zmian w TVP z dnia na dzień pożegnała się z serwisem, „Wiadomości” poprowadził za nią Piotr Kraśko. Od tego czasu prezenterka była na aucie.

Paczuska przez trzy tygodnie kierowała z kolei „Wiadomościami”, zanim oddała stery Jackowi Karnowskiemu i przyjęła posadę jego zastępcy. Z czasów kiedy była jeszcze wydawcą dziennikarze wypominają jej zablokowanie materiału Mikołaja Kunicy, w którym Wojciech Jasiński żartował o chodzeniu na piwko i koleżanki z prezesem PiS Jarosławem Kaczyńskim.

Pierwszego dnia po zmianie władzy zwolniono wieloletniego wydawcę „Wiadomości” Piotra Jaźwińskiego i sekretarza redakcji Macieja Czajkowskiego. Z serwisem pożegnali się też reporterzy – Jacek Tacik i Elżbieta Byszewska. – *Praca z „Paczką”* (Marzena Paczuska – przyp. red.) zwłaszcza dla Eli byłaby powrotem do koszmaru – mówi jeden z byłych pracowników TAI i przypomina, jak Paczuska sekowała reporterkę, wypominając jej w niewybredny sposób wiek.

Dużą część ekipy Jacka Kurskiego, która już pojawiła się w telewizji, to pracownicy TV Republika. Szefem publicystyki w TVP Info ma być Michał Rachoń, prezenter TV Republika, a w przeszłości rzecznik prasowy MSWiA z czasów rządu Jarosława Kaczyńskiego. Z telewizją zakładaną przez Bronisława Wildsteina i Tomasza Sakiewicza związany jest również nowy szef TVP 1, Jan Pawlicki. O byłym reporterze Republiki głośno było, gdy w listopadzie 2014 r. został zatrzymany podczas relacjonowania okupacji siedziby Państwowej Komisji Wyborczej. Pawlicki, podobnie jak Paczuska, jest aktywny na Twitterze. I tak jak ona nie kryje swych poglądów. *„Kraj jest kur... ich. Kraj!!! On ma nazwę i nie należy do Wrońskich, Stasińskich, Lisów ani innych pętałów”* – pisał w październiku na Twitterze.

PiS przy obsadzeniu stanowisk w TVP i Polskim Radiu działał w porozumieniu z Ruchem Kukiz¹⁵. Nieformalna koalicja w mediach ma być początkiem długofalowej współpracy, także na innych polach. Z Kukizem kojarzony jest wiceprezes Polskiego Radia, Marcin Palade, jego były współpracownik, który w książce „Kukiz, król chaosu” zdradza, że przez chwilę był nawet „jedyneką” na liście ruchu. Z Kukizem kojarzony jest też wiceprezes TVP Maciej Stanecki, który był pomysłodawcą i reżyserem programu publicystycznego „Koniec końców” z Kukizem w roli głównej. Stanecki oprócz doświadczenia telewizyjnego zdobytego w TVP, TV Puls czy Telewizji Republika, gdzie pracował przez ostatnie trzy lata jako szef pionu produkcji, ma też doświadczenie w branży filmowej. W firmie produkcyjnej obecnego szefa TVP 2, Casablanca Studio, zaczynał od dokumentacji, a potem pisał scenariusze i pracował jako wózkarz.

Najbarwniejszym człowiekiem w ekipie Kurskiego jest szef Dwójki Maciej Chmiel. I najbardziej doświadczonym. W latach 80. był animatorem sceny alternatywnej i menedżerem grupy Dezerter. Za prezesury Wiesława Walendziaka, razem z należącym do grupy pampersów Andrzejem Horubałą, reformowali rozrywkę w TVP 1. Był jednym z pomysłodawców nagrody muzycznej Fryderyk.

Wśród nominowanych brakuje czołowych nazwisk z prawicowych mediów – Jacka i Michała Karnowskich, Tomasza Sakiewicza czy Anity Gargas. – *To nie koniec zmian. Do obsadzenia są stanowiska w Polskim Radiu i telewizyjna publicystyka* – przypomina jeden z rozmówców. Kadrowa karuzela się rozkręca.

16.01.2016

Piotr Cywiński

O „konstrukcji cepa”, „gwałceniu”, „walcu” Kaczyńskiego i lżach rozjechanych „twarzy”, czyli standardy zwolnionych z TVP

Kiedy zapytałam, czy są jakieś zarzuty wobec mnie, usłyszałam, że nie ma takowych, ale idą nowe czasy, jest potrzeba nowych ludzi i zmiany wizerunku programów informacyjnych, a ja się w te zmiany nie wpisuję

— opowiedziała „specjalnie dla >>Faktu<<” o „kulisach swego odejścia z TVP Hanna Lis.

Dociekliwy dziennikarz zahaczył, „ile trwa taka rozmowa, podczas której zwalnia się jedną z czołowych twarzy stacji?”, na co twarz odpowiedziała pytając: „10 minut?”. I dodała, że sama o to prosiła, aby załatwiono sprawę „po męsku”. Gdy jej mąż, który również pożegnał się z TVP, obejmował tygodnik „Wprost”, a później „Newsweek”, wyrzucone zostały całe, powtarzam, całe zespoły tych redakcji, a ich nowy naczelny nie poświęcił zwolnionym nawet tych dziesięciu minut. Nikt im też nie tłumaczył, dlaczego znaleźli się na bruku. No, przecież pani Hanna nie odpowiada za czyny męża, ani np. za jego mroźące krew w żyłach opowieści, jak dla „Europamagazin” (kanał niemieckiej telewizji publicznej ARD), jakoby ktoś życzył mu, żeby „zdechł na raka”...

Hanna Lis mówi we własnym imieniu. W jej opinii, nowy prezes TVP Jacek Kurski to pryszcz, podobnie ten pętał – reformator telewizji publicznej, „niejaki Krzysztof Czabański”, ba:

Premierem tego kraju nie jest pani Beata Szydło, jako i, niestety, prezydentem tego kraju nie jest pan Andrzej Duda. (...) Wszystkim rządzi Jarosław Kaczyński...

— podsumowała była prezenterka. Przez nasz kraj przetacza się „walec”, który:

się nie zatrzyma dopóki, dopóty Jarosław Kaczyński nie uzna, że wszystko, co można zdemolować, zostało już zdemolowane.

O prezesie PiS jest dużo więcej i równie soczyście, nawet w kontekście stanu wojennego sprzed 35 lat, ale daruję sobie kolejne cytaty tych „przemysleń”. Na zakończenie zatroskany „Fakt” spytał, posługując się zaimkiem osobowym „my”, a mianowicie:

Możemy upatrywać nadziei w tym, że ludzie manifestują soje niezadowolenie? Wychodzą na ulicę, organizują się w inicjatywy, takie jak np. KOD co pani Lisowa skwitowała długim komentarzem, z kropką nad „i”:

Że ta praworządność jest gwałcona i to nie tylko w kwestii mediów publicznych, jest w moim odczuciu oczywiste. Wystarczy tylko, choćby pobieżnie, przyrzeć się historii z Trybunałem Konstytucyjnym i wszystko okazuje się proste jak, za przeproszeniem, konstrukcja cepa.

A propos konstrukcji cepa:

Nigdy nie zламаłam dziennikarskich zasad. Nie chodziłam na niczym pasku i nie stosowałam autocenzury. To pierwszy mój komentarz od lat. Wybaczenie, ale nie sposób w takiej chwili milczeć

— przemówiła na facebooku kolejna ofiara „walca”, reporterka Justyna Dobrosz-Oracz. Sam już nie wiem, czy w relatywnie młodym wieku cierpi na miażdżycę, czy może sądzi, że to telewizzowie mają zaawansowaną sklerozę...

Po prostu nie pasowałam do nowej koncepcji telewizji

— skomentowała ogłędnie nagabywana telefonicznie przez „Fakt” Beata Tadla. Wcześniej ów tabloid puścił w świat informację, powieloną potem przez różne media, którą była prezenterka „Wiadomości” sprostowała poprzez internet, cytując zgodnie z oryginałem:

Proszę nie wierzyć Faktowi. Dzwoni dziennikarka akurat, gdy wychodziłam z TVP. Mówię jej: proszę zadzwonić za 10 minut, jak już będę w samochodzie. A ta napisała, że dali mi 10 minut na spakowanie rzeczy! BZDURA!!!!

Na tle koleżanek Lis, Dobrosz-Oracz, czy Karoliny Lewickiej, pani Beata potrafiła wykazać największą klasę. Lewicka poskarżyła się na swoją niedolę nawet w niemieckim „Die Welt”, jeszcze przed otrzymaniem wypowiedzenia.

Prawicowe media zrobiły ze mnie główny przedmiot hejtu. Ciągłe dostają pogróżki od zwolenników PiS. Nie zmienię jednak sposobu w jaki wykonuje swój zawód

— zapowiedziała, a niemiecka gazeta dodała od siebie, że kto jak kto, ale Lewicka jest „absolutnie bezstronna”. Co innego taka np. Telewizja Trwam, gdzie nikt nie odważył się przerwać wywodów Kaczyńskiego krytycznymi pytaniami... — dorzucił komentator „Die Welt”.

To był wspaniały zespół, pochwalił koleżanki na twitterze były już szef „Wiadomości” Piotr Kraśko. Jego zdaniem:

Zarzuty manipulacji i kłamstw kierowane wobec redakcji programu nigdy nie poparto dowodami. (...) W >>Wiadomościach<< przestrzegaliśmy standardów BBC

— tłumaczył w Radiu Zet.

Poniekąd ma rację. Dla przypomnienia krótka, moja ilustracja „standardów” Brytyjskiej Korporacji Nadawczej: zamiatana pod dywan afery pedofilskiej bożyszczą brytyjskich dzieci, gwiazdora BBC Jimmy’ego Savile’a, co podważyło jej wiarygodność na całym świecie, skandal ujawniony przez dziennik „Daily Mirror” z fałszerstwem autorów programów przyrodniczych (materiały o pająkach, zrealizowane niby w Wenezueli, oraz o narodzinach

niedźwiedzi polarnych pod kołem podbiegunowym, nagrywano w... studiu BBC i w niemieckim zoo), wyrzucenie z pracy 53. letniej prezenterki Miriam O'Reilly, ponieważ nie chciała dostosować się do polecenia redakcji i wstrzyknąć sobie wygładzającego zmarszczki botoksu, głośny konflikt BBC ze związkami zawodowymi z powodu przyznania sobie przez szefów korporacji wysokich premii, przy równoczesnej zapowiedzi masowych zwolnień „z powodu niezbędnych oszczędności”, kompromitująca wpadka z rozpowszechnieniem przez dziennikarkę BBC newsa o... śmierci królowej Elżbiety itd.. W skandalach tej medialnej korporacji były również wątki polskie, jak np. posługiwanie się w jej serwisach informacyjnych określeniem: „polskie obozy koncentracyjne”, czy epitety jej dziennikarza, że jesteśmy narodem „nazistów i rasistów”.

To niektóre z licznych przykładów wzorca standardów dla byłego już szefa „Wiadomości” TVP & Co.

Realizuje się tzw. dobra zmiana. Myślę, że ciężko byłoby takiej zmiany szukać w BBC, na którą powołują się politycy Prawa i Sprawiedliwości – twierdziła na koniec Hanna Lis. Co racja, to racja. Można rzec,... i chwala Bogu!

ZAJĘCIA 2

Historia
Agata Szymaniak

TEMAT

I ty, Brutusie, przeciw mnie?

Lekcja historii, która pozwoli uczniom wczuć się w czasy Republiki Rzymskiej i zrozumieć motywację zabójców Juliusza Cezara. Lekcja powinna być poprzedzona tematami: Republika Rzymska i podboje Rzymu.

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/ uczennica:

- wymienia główne przyczyny upadku Republiki Rzymskiej
- wymienia osoby biorące udział w spisku przeciwko Cezarowi
- krótko streszcza historię Rzymu – od monarchii do cesarstwa.

METODY:

- symulacja/przedstawienie
- pogadanka

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- ewentualne rekwizyty i kostiumy
- bajka o Rzymie – (zał. nr 1)
- podział na role – (zał. nr 2).

Czas: 45 min.

PRZED LEKCJĄ

Powiedz uczniom, że na następnej lekcji będą przedstawiali krótką historię Rzymu. Przydziel role i wytłumacz, na czym będzie polegało zadanie.

Na następnej lekcji będziemy robili krótką inscenizację historii Rzymu. Najważniejszą rolę będzie pełnił narrator, który będzie czytał, odpowiednio intonując, tekst – bajkę o Rzymie – (zał. nr 1).

Rolą aktorów będzie przedstawienie za pomocą komunikacji niewerbalnej tego, o czym mówi narrator. Niektórzy aktorzy, którzy mają większą rolę, poproszeni będą o przygotowanie wystąpienia publicznego, przedstawiającego poglądy polityczne osoby, w którą się wcielą.

Role do przydzielenia – (zał. nr 2).

Rozdaj każdemu uczniowi tekst bajki o Rzymie. Poczekaj aż uczniowie zgłoszą się do ról. Zachęcaj do udziału, tworząc pozytywną atmosferę. Może uczniowie zaproponują kostiumy i rekwizyty?

Uwaga! Odpowiedni przydział ról zagwarantuje sukces przedsięwzięcia.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przygotuj salę.
Uczniowie przygotowują salę do przedstawienia. Ustawiają stoły pod ścianą, a z krzesła tworzą widownię. Na tę lekcję można zaprosić innych uczniów, którzy stworzą publiczność.
2. Przedstawienie.
Twoją rolą jest kontrolowanie tego, co się dzieje „na scenie”.
Podpowiadaj uczniom, zachęcaj do wejścia w rolę.
3. Wyjście z roli.
Podziękuj wszystkim za udział w przedstawieniu i zaangażowanie.
Pochwal. Poproś uczniów, żeby wstali i symbolicznie „strzepali” z siebie rolę. Następnie ustawcie ławki i krzesła wg pierwotnego ustawienia.
Dzięki temu, uczniowie poczują, że gra dobiegła końca.
4. Pogadanka
*Dlaczego zamordowano Juliusza Cezara?
Czy można usprawiedliwić sprawców?
Czy znacie innych przywódców, których zabito lub próbowano zabić?
Hitler, Mussolini, Stalin, Castro, Lenin, Arafat, King, Narutowicz itp.
Jak zmieniłby się bieg historii, gdyby to się (nie) udało?
Czy cel uświęca środki?*

PRACA DOMOWA

Napisz krótką rozprawkę odnoszącą się do machiawelizmu i sformułowania „cel uświęca środki”.

BIBLIOGRAFIA

Śladami przeszłości 1, *Podręcznik do historii dla gimnazjum*, pod red. Stanisława Roszaka

<https://www.youtube.com/watch?v=C6qtVx5Vjvo> – Bajka Rzym – Tajemnicza Kuchnia

Bajka o Rzymie

Dawno, dawno temu, za siedmioma górami, za siedmioma rzekami, na siedmiu wzgórzach było miasto Rzym. Jak głosi legenda, założycielami Rzymu byli dwaj bliźniacy: Romulus i Remus, wnukowie króla Lancjum, których zły władca Numitor postanowił się pozbyć. Ale kat nie chciał zabić niemowląt, dlatego wrzucił je w koszyku do rzeki Tybr. Dzieciom cudem udało się uniknąć śmierci. Na brzegu chłopców znalazła wilczyca, która ich wykarmiła i opiekowała się nimi, dopóki nie zostali przygarnięci przez jednego z pasterzy. Gdy bliźniacy dorośli, pokonali złego króla i przywrócili tron dziadkowi. A sami założyli osadę – Roma, czyli Rzym od imienia Remulusa. Podczas wyznaczania granic miasta doszło między nimi do sporu. Rozgniewany Remulus zabił brata i wkrótce został pierwszym królem Italii.

Ostatnim zaś królem był Tarkwiniusz Pyszny. Okrutnego władcę wypędzili obywatele. W tym momencie Rzym stał się republiką, bo władzę w nim przejęli obywatele, ale tylko ci odpowiednio urodzeni – patrycjusze. Plebejusze nadal służyli tylko w wojsku.

Przez wiele wieków Italia stała się największą potęgą na świecie, a Rzymianie podbili prawie całą Europę i część Afryki. W miarę jak Rzym zaczął się przekształcać w rozległe imperium, sytuacja wymknęła się spod kontroli władz republikańskich.

Coraz silniej uwidaczniał się spór pomiędzy uprzywilejowaną arystokracją a plebejuszami.

Głos zabierze przedstawiciel patrycjuszy:

Uczeń wygłasza argumenty przygotowane w domu, wcielając się w daną rolę.

Głos zabierze przedstawiciel plebejuszy:

Uczeń wygłasza argumenty przygotowane w domu, wcielając się w daną rolę.

To doprowadziło do ogromnego sporu, który z czasem przekształcił się w wojnę domową przeciwników i zwolenników republiki. Wojny te pustoszyły kraj i pogłębiały go w kryzysie.

Najwybitniejszy dowódca armii rzymskiej Gajusz Juliusz Cezar zabierze teraz głos:

Uczeń przygotował w domu wystąpienie Cezara, uzasadniające jego plany polityczne.

W kolejnych latach Juliusz Cezar podbił Galię. Wzrost jego potęgi zaniepokoił dotychczasowych sojuszników Pompejusza i Krassusa.

Prosimy o zabranie głosu:

Wojska Cezara odniosły ogromne zwycięstwo w wojnie domowej. Pompejusz uciekł do Egiptu, gdzie wkrótce zmarł.

Juliusz Cezar sprawował urząd dyktatora, na który wbrew zasadom Republiki powołano go dożywotnio! To budziło ogromną niechęć senatorów, ponieważ senat stracił na znaczeniu:

Zabierają głos uczniowie grający role senatorów, którzy przygotowali wystąpienie przeciwko Juliuszowi Cezarowi.

Arystokraci rzymscy nie chcieli utracić swojej pozycji i dlatego nie mogli znieść takiej polityki. Zawiązali więc spisek, w którym uczestniczyli:

Marek Brutus, Kasjusz, Kaska, Treboniusz, Ligariusz, Decjusz Brutus, Metellus Cymber, Cynna.

Doprowadzili oni do zabójstwa Juliusza Cezara w senacie w dniu 15 marca 44 r. przed Chr. (w kalendarzu rzymskim dzień ten nosił nazwę „idy marcowe”).

Żaden, nawet wybitny władca nie może być ważniejszy od woli ludu.

Wbrew przypuszczeniom rządu republiki nie powróciły. Zamachowcy sądzili, że wystarczy usunąć dyktatora, aby powróciły rządy senatu. Mylili się. Ta śmierć dała początek nowej wojnie domowej o przejęcie władzy po dyktatorze. Rywalizowali ze sobą: Oktawian August, adoptowany syn Juliusza Cezara i Marek Antoniusz.

Uczniowie grający te role zabierają głos po kolei, przekonując innych, dlaczego to właśnie oni powinni przejąć władzę po Cezarze.

Po śmierci Cezara i początkowych walkach Oktawian i Marek Antoniusz zawarli II triumwirat, sprzymierzyli się i razem pokonali spiskowców (42 p. n. e.). Do rozpadu porozumienia doszło w 36 p. n. e., a do wojny między Oktawianem i Markiem Antoniuszem w 32 p. n. e.

W roku 31 p. n. e. flota Oktawiana pokonała pod Akcjum siły Marka Antoniusza wspieranego przez wojska królowej egipskiej – Kleopatry. Antoniusz i Kleopatra uciekli do Egiptu, gdzie na wieść o nadciągających wojskach Oktawiana, popełnili samobójstwo.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Podział na role:

1. Narrator
2. Romulus
3. Remus
4. zły władca Numitor
5. Wilczyca
6. Tarkwiniusz Pyszny
7. obywatele wypędzający Tarkwiniusza – 4 uczniów
8. patrycjusze – 3 uczniów
9. plebejusze – 3 uczniów
10. Juliusz Cezar – uczeń często zabierający głos na forum klasy

11. Gnejusz Pompejusz Wielki
12. Marek Licyniusz Krassus
13. Senatorowie – 8 osób: Marek Brutus
Kasjusz
Kaska
Treboniusz
Ligariusz
Decjusz Brutus
Metellus Cymber
Cynna
14. Marek Antoniusz
15. Kleopatra
16. Oktawian August.

Język polski
Rafał Feceneć

TEMAT

Umarł król, niech żyje król! *Juliusz Cezar* w reżyserii Barbary Wysockiej

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/uczennica:

- określa problematykę tekstów kultury
- rozpoznaje konwencje, w jakich powstały dzieła sztuki
- wskazuje zastosowane w tekstach kultury środki wyrazu artystycznego i ich funkcje
- rozpoznaje w tekstach kultury sposoby kreowania świata przedstawionego, w tym bohatera
- porównuje teksty kultury lub fragmenty utworów (dostrzega cechy wspólne i różne)
- wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu tekstów kultury (np. słowa – klucze, wyznaczniki kompozycji)
- wykorzystuje w interpretacji utworów konteksty (np. literackie, kulturowe)
- porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich i tekstach kultury
- odczytuje treści alegoryczne i symboliczne tekstów kultury.

METODY:

- praca z tekstami kultury, materiałami internetowymi
- dyskusja
- praca w grupach
- mapa myśli.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedstawienie *Juliusz Cezar* w reżyserii Barbary Wysockiej w Teatrze Powszechnym w Warszawie
- w bibliotece: dostęp do Internetu, kartki A4, papiery flipcharta
- strony internetowe z tekstami kultury (plakaty, komiks)

- plakaty teatralne do spektaklu *Juliusz Cezar*
- tablica multimedialna lub komputer, albo telefony komórkowe uczniów z dostępem do Internetu.

PRZED SPEKTAKLEM

Rozdaj uczniom karty pracy, by mogli się z nimi zapoznać. Możesz zaproponować, by w Internecie poszukali informacji na temat spektaklu oraz fotosów.

Zapytaj, jakiego spektaklu się spodziewają, jakie mają oczekiwania, jakie tematy wg nich spektakl poruszy.

PO OBEJRZENIU PRZEDSTAWIENIA

1. Zapytaj uczniów, jaki film poruszający tematy władzy, polityki ostatnio oglądali.
Uczniowie mogą odwoływać się do House of Cards, Gry o tron, Id marcowych.
2. Na jakie problemy jest zwrócona uwaga w filmach, w których pojawiają się te tematy?
3. Podziel klasę na cztery grupy. Podaj im zadania, dla których punktem wyjścia będzie spektakl *Juliusz Cezar*.

ZESPÓŁ 1

Zajmijcie się opisaniem scenografii i rekwizytów do spektaklu. Przeczytajcie, co zapisaliście w swoich notatkach na karcie pracy.

- Co według Was może symbolizować piramida foteli.
Kto i w jaki sposób po niej chodzi?
- Na czym polega zmiana, która następuje w scenografii?
Co ona symbolizuje?
- Jaka jest rola rekwizytów? Które z nich uznacie za ważne dla wymowy sztuki.

Przykładowe kierunki rozważań:

Nawiązanie do sali obrad, metafora społeczeństwa. Cezar siedzi pośrodku pozostali biegają wokół. Trudne jest chodzenie po fotelach, trzeba uważać, gdzie się stawia stopę – niepewność, niebezpieczeństwo, zagrożenie.

Scenografia zostaje przechylona, może symbolizować to chwiejące się Cesarstwo, stan po zbrodni, w którym, świat uległ przemianie. Wypalone fotele, ogień – zniszczenia, śmierć, gruzy Imperium Juliusza Cezara.

Ważniejsze rekwizyty to np. teczki i niszczarka, puszka z farbą imitującą krew – obnażone zostały teatralne kulisy, co to może znaczyć?

Zwróćcie uwagę na postać Juliusza Cezara graną przez Michała Jarmickiego. Przeczytajcie, co zapisaliście w swoich notatkach na karcie pracy.

- W jaki sposób reżyserka podkreśliła wyjątkowość tej postaci?
- Co świadczy o sprawowanej przez niego władzy i pozycji społecznej?
- Jakim ludziom ufa? Jaki jest jego stosunek do wyroczni?

Nie wyróżnia się strojem, ubrany w koszulę i spodnie. Ma strój na przebranie, gdy idzie na Kapitol. Parasol chroniący przed deszczem, chińskie jedzenie w kartonowych opakowaniach jak z baru z chińszczyzną świadczą o wyższym statusie społecznym.

Właściwie jest statyczny, nie rusza się z miejsca.

Chce, by go otaczali jemu podobni, pozbawieni samodzielności w myśleniu, niewykształceni...

Nie rozumie słów wróżbity, Brutus musi mu tłumaczyć sens wyroczni, który i tak pozostaje zagadką.

ZESPÓŁ 3

Jak ukazany zostaje następca Cezara – Antoniusz?

Czym różni się od Juliusza Cezara?

Porównajcie relacje starego i nowego władcy z poddanymi.

Podstawowa zmiana, to kobieca rola Barbary Wysockiej. Ubrana w męski strój, ale wyraźnie różni się od poprzednika. Szczupła, energiczna, wiele mówi. Ukazana jest podczas przejmowania władzy, więc zwraca uwagę jej zdecydowanie. Rozkazy wykonywane są natychmiast.

Podczas gdy wobec Juliusza Cezara poddani mają pozorny szacunek. Nie jest dla nich autorytetem, ukazana jest jego słabość. Próba podważenia wyroku przez niego wydanego.

ZESPÓŁ 4

Scharakteryzujcie poddanych. Przeczytajcie, co zapisaliście w swoich notatkach na karcie pracy. Jakie grupy można wśród nich wyróżnić?

Spiskowcy, którzy za życia Juliusza Cezara korzystają z wygód, które przy nim mają. Jego bliscy współpracownicy, pozostający w jego otoczeniu.

Artemidorus – piszący ostrzeżenie przed zamachem

Kalpurnia – przestrzegająca Cezara przed pójściem na Kapitol, tłumaczy to prorocstwem zawartym we śnie.

4. Grupy prezentują efekty swoich ustaleń. Wybrane osoby referują to, co przygotowały grupy. Następnie w dyskusji próbują znaleźć argumenty, które pozwolą odpowiedzieć na pytania:
  - Jaki wpływ na człowieka ma sprawowanie władzy?
  - Jakie były powody zamachu na Juliusza Cezara?

Problem władzy, chwiejącego się imperium to główne wątki przedstawienia.

5. Poproś uczniów, by zajęli się interpretacją plakatów teatralnych i ilustracji z komiksu, których tematem jest historia Juliusza Cezara. Rozdaj uczniom lub poproś, by znaleźli wybrane plakaty i ilustracje (zał. nr 2 – 6)

Zadanie dla grup:

W jaki sposób historię Juliusza Cezara interpretują twórcy plakatów teatralnych oraz komiksu. W jakim stopniu ta interpretacja zgadza się z Waszym punktem widzenia oraz interpretacją Barbary Wysockiej – reżyserki spektaklu w Teatrze Powszechnym.

Zwróćcie uwagę na środki wyrazu zastosowane w podanych tekstach kultury. Efekty swojej pracy przedstawcie w formie konspektu do wypowiedzi maturalnej.

6. Podsumowanie i wnioski
Uczniowie prezentują na forum klasy swoje wystąpienia. Po każdym przedstawieniu efektów pracy, poproś pozostałe grupy o merytoryczną ocenę efektów pracy.
Wspólnie zastanówcie się, jak na tle przedstawionych plakatów prezentuje się plakat Teatru Powszechnego.

Karta pracy

1. Zwróć uwagę, co się działo na scenie, zanim zaczęło się przedstawienie
a) jaką sytuację przedstawiono

---

b) w jaki sposób wpłynęło to wg Ciebie na interpretację, odbiór spektaklu

---

---

2. Zwróć uwagę na kostiumy przygotowane do spektaklu przez Julię Kornacką. Czemu służy ich uwspółcześnienie?

---

3. W jaki sposób przedstawiono władcę Cezara (działania, gesty, sposób mówienia)? Co wg Ciebie podkreśliło wyjątkowość jego pozycji społecznej?

---

4. W jaki sposób przedstawiono grupę poddanych Cesarowi? Jakie grupy wśród poddanych dostrzegasz?

---

5. Opisz scenografię spektaklu. Jakie skojarzenia w Tobie wzbudziła?

---

6. Co symbolizowała zmiana scenografii w II części spektaklu?

---

7. Jaki sens według Ciebie ma finałowa scena *Juliusza Cezara*?

---

8. Przyjrzyj się plakatowi do przedstawienia. Co przedstawia? Przygotuj propozycję interpretacji.

---

http://www.richmondshakespeare.org.uk/index.php/productions/production/julius_caesar/#.VtbFoNCBjcs

ZAŁĄCZNIK NR 3

http://www.nathaliecallenaere.com/images/pin%20it/walkuski%20wieslaw/wieslaw_walkuski.28.jpg

<http://adrius15.deviantart.com/art/Julius-Caesar-poster-365560007>

ZAŁĄCZNIK NR 5

<http://www.asterix.com/asterix-von-a-bis-z/lateinische-zitate/tu-quoque-fili.html>

teatr powszechny
Teatr, który się wtrąca
Zygmunt Hübner

Juliusz Cezar

William Shakespeare
Barbara Wysocka
premiera 23.01.2016

www.powszechny.com

**Wiedza o społeczeństwie – poziom rozszerzony
lub historia i społeczeństwo – blok uzupełniający (rządzeni i rządzący).**
Agata Szymaniak

TEMAT

Co u zwykłego człowieka jest wadą, u władcy staje się cnotą, jeśli swoim postępowaniem ocala przez to państwo

Lekcja wiedzy o społeczeństwie, która wprowadza uczniów w temat władzy, pokazując różne źródła tego zagadnienia oraz mechanizmy determinujące rządzących i rządzonych. Lekcja powinna być poprzedzona tematem: historia myśli politycznej.

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/ uczennica:

- podaje definicję słowa władza
- wymienia typologie władzy wg Webera i porównują ją z ustrojami politycznymi i formami sprawowania władzy (monarchia, republika, demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm, anarchia)
- opowiada, jakie cechy powinien mieć charyzmatyczny przywódca na podstawie przykładów
- wyjaśnia, jakie znaczenie w historii miały następujące osoby: Hitler, Lenin, Wałęsa, Piłsudski, Obama, King.

METODY:

- burza mózgów
- praca w grupie
- praca indywidualna
- praca ze źródłem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- wybrane cytaty – załącznik nr 1

- Bogusław Feliszka *Do rzeczy, czyli koniec charyzmy*
- materiał filmowy – przemówienia: Hitler, Lenin, Wałęsa, Piłsudski, Obama, King
- tablica i marker
- rzutnik, komputer z dostępem do Internetu
- brystol i materiały do malowania.

Czas: 90 min.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Burza mózgów

1. Napisz na środku tablicy dużymi literami słowo **WŁADZA**.
2. Poproś uczniów, żeby przemyśleli znaczenie tego słowa przez chwilę, zastanowili się, z czym im się kojarzy.
3. Zapisz pomysły uczniów na tablicy dookoła napisu **WŁADZA**.
Władza to możliwość świadomego wpływania na innych
4. Razem z uczniami spróbuj stworzyć definicję słowa władza. Zapiszcie ją w zeszytach.
*Skąd się bierze władza?
Jakie są źródła władzy?
Dlaczego ktoś ma władzę nad kimś?*
5. Zapisz na tablicy odpowiedzi uczniów.
Przykładowe odpowiedzi: przemoc, przymus, nagrody, tradycja, charyzma, wiedza.

Praca indywidualna

Każdy z nas, czy nam się to podoba czy nie, podlega różnym władzom. Zastanówcie się, jakim władzom i w jakim zakresie wy jesteście podporządkowani. Weźcie pod uwagę różne sfery życia: dom, szkoła, państwo, organizacje i kluby, do których należycie. Napiszcie również, dlaczego im podlegacie? Dlaczego wyrażacie zgodę na podporządkowanie tym osobom?

Każdy uczeń indywidualnie zapisuje w zeszytach. Następnie wybierz kilku ochotników, którzy przeczytają na głos swoje odpowiedzi.

Praca w grupach

- Podziel klasę na grupy 3-osobowe.
- Każdej grupie rozdaj brystol i rzeczy do rysowania (klasa powinna być uprzedzona o konieczności posiadania takich pomocy).
- Każdej grupie rozdaj jeden z cytatów, nie podając nazwiska autora (zał. nr 1).

34 Waszym zadaniem jest przedstawienie tego cytatu w formie plakatu. Zinterpretowanie i zobrazowanie. Macie na to zadanie 25 minut. Każda grupa po zakończeniu pracy będzie prezentowała swój plakat.

W czasie, gdy uczniowie pracują nad plakatami napisz na tablicy: Max Weber wyróżnił trzy rodzaje władzy:

- Tradycyjną
- Legalną
- Charyzmatyczną

Po zakończeniu pracy nad plakatem, spróbuj razem z uczniami wyjaśnić ten podział. Należy tutaj pokierować uczniów w stronę formy rządów (republika, monarchia) i ustrojów politycznych (demokracja, totalitaryzm, autorytaryzm). Niech każda grupa postara się dopasować swój plakat do danego rodzaju władzy wyróżnionego przez Webera. Po kolei każda grupa prezentuje efekty swojej pracy. Wyjaśnia interpretację.

Zapytaj uczniów:

Kto może być autorem tych słów?

Nie chodzi o wskazanie konkretnej osoby, tylko nurtu politycznego.

Praca z tekstem źródłowym

Rozdaj każdej grupie załącznik nr 2, tekst artykułu autorstwa Bogusława Feliszka *Do rzeczy, czyli koniec charyzmy*. Wybierz uczniów, którzy na głos przeczytają fragmenty tekstu.

Praca ze źródłem filmowym

Za chwilę odtworzę Wam na rzutniku przemówienia kilku przewodców. Waszym zadaniem, w grupach, jest wypisanie zestawu cech tego wystąpienia, które świadczą o posiadaniu przez tę osobę charyzmy.

Przedstaw uczniom fragmenty (około 3 minut) następujących przemówień dostępnych na youtube:

1. Adolf Hitler	https://www.youtube.com/watch?v=IOwY9D6_B5k
2. Martin Luther King	https://www.youtube.com/watch?v=hBPvV_ZUyag
3. Włodzimierz Lenin	https://www.youtube.com/watch?v=lzf3FRSbEUK
4. Józef Piłsudski	https://www.youtube.com/watch?v=kY7776PqKsQ
5. Lech Wałęsa	https://www.youtube.com/watch?v=7X5nCOXbQOo
6. Barack Obama	https://www.youtube.com/watch?v=GNtJRPcPCcw

ZADANIE DOMOWE

35

A kto jeszcze wg Ciebie zasługuje na miano charyzmatycznego przywódcy? Napisz dwustronicową notatkę uzasadniającą Twój wybór.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

KOSS podręcznik do wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum, praca zbiorowa pod red. Alicji Pacewicz i Tomasza Mertcy

Strony internetowe:

Data otwarcia 9.02.1916r.

https://www.youtube.com/watch?v=IOwY9D6_B5k

https://www.youtube.com/watch?v=hBPvV_ZUyag

<https://www.youtube.com/watch?v=lzf3FRSbEUK>

<https://www.youtube.com/watch?v=kY7776PqKsQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=7X5nCOXbQOo>

<https://www.youtube.com/watch?v=GNtJRPcPCcw>

Artykuł:

<http://www.mediagapa.pl/index.php?art=199&comm=show>

Cytaty:

https://pl.wikiquote.org/wiki/Strona_g%C5%82%C3%B3wna

ZAŁĄCZNIK NR 1

Mądra i pożyteczna jest władza, która nie dopuszcza, by ludzie czynili sobie nawzajem krzywdy, a jednocześnie nie miesza się do ich pracy i nie zabiera im zarobionego przez nich chleba. **Thomas Jefferson**

Ten, kto ma władzę, nie musi nikogo za nic przeproszać. **Niccolo Machiavelli**

Ludzie potrzebują cara, którego mogą czcić, dla którego mogą żyć i pracować. (...) Ludzie rosyjscy są monarchistami. **Włodzimierz Lenin**

Państwo – aparat do systematycznego stosowania gwałtu i podporządkowywania ludzi gwałtowi. **Charles Louis de Montesquieu (Monteskiusz)**

Państwo to specjalna organizacja siły, przemocy w celu uciskania jakiejś klasy. **Włodzimierz Lenin**

Kiedy w jednej i tej samej osobie lub w jednym i tym samym ciele władza prawodawcza zespolona jest z wykonawczą, nie ma wolności. [...] nie ma również wolności, jeśli władza sędziowska nie jest oddzielona od prawodawczej i wykonawczej. **Monteskiusz**

Władca, który nie króluje w sercu swych ludów, jest niczym.

Napoleon Bonaparte

Najlepszy jest taki rząd, który w ogóle nie rządzi. **Henry David Thoreau**

Sztuka rządzenia ludźmi jest umiejętnością mówienia kłamstw przy pomocy prawdy. **Zbigniew Nienacki**

Naturalną wolnością człowieka jest bycie niezależnym od jakiegokolwiek nadrzędnej władzy na Ziemi oraz niepodleganie woli lub władzy prawodawczej człowieka. **John Locke**

Nadmiar wolności jest niewolnictwem, bo jeśli nie ma już władzy, a więc silni nie są ograniczani, to zgodnie z prawem pięści słabi tracą prawa. Wzrost wolności nie tylko prowadzi do niewoli, ale sam w sobie jest niewolnictwem.

Heinrich von Treitschke

Anarchizm nie oznacza braku instytucji w ogóle, lecz tych, które zmuszają ludzi do podporządkowania się przemocy. **Lew Tołstoj**

Anarchizm, bardzo zamaszysty w negacjach słownych, ale niezyciowy, a nawet tchórzliwy we wnioskach praktycznych. **Lew Trocki**

ZAŁĄCZNIK NR 2

Bogusław Feliszek, 2010.05.13

Do rzeczy, czyli koniec charyzmy

Z charyzmą u polityków jest jak z seksapilem – wstyd nie mieć :-)

Charyzma nie zależy od pieniędzy, popularności lub władzy. Na świecie jest wielu bogatych i sławnych odludków. Brakuje im tej specjalnej iskierki, która mogłaby dodać blasku ich osobowości.

Charyzma to dar, osobista cecha lidera politycznego wyróżniająca go wśród konkurencji, wyjątkowy autorytet społeczny, a także wpływ jaki mu daje na wyborców. Magnetyczne uznanie jakim cieszy się charyzmatyczny lider jest spontaniczne, irracjonalne i masowe.

Charyzma i „charyzma”

Jak rozpoznać polityka z charyzmą od tego, który tylko o niej marzy?

Charyzmatyczny polityk uśmiecha się do ludzi, bo ich autentycznie lubi; polityk bez charyzmy uśmiecha się, bo chce, żeby ludzie na niego głosowali. Banalne, prawda?

Wyraz „charyzma” pochodzi od greckiej bogini Charis, dawczyni wdzięku, uroku i piękna. Jak pisze Nikolaus B. Enkelmann w książce „Charyzma” znaczy: „koncentrować na sobie uwagę.”

Enkelman wyjaśnia: „Charyzma jest niczym innym, jak promieniującą i porywającą właściwością jednostki, która opanowała sztukę oczarowania innych ludzi. To tłumaczy równie rozmaite opinie ludzi na temat, kto ma charyzmę, a komu jej brak. Człowiek, w którego obecności czujemy się dobrze, którego słowom uważnie się przysłuchujemy i który fascynuje nas i zachwyca, bez wątpienia posiada ową godną cechę – posiada charyzmę.”

Niemiecki socjolog Max Weber wyróżnił trzy typy panowania nad ludźmi: 1. tradycyjne, 2. prawne, 3. charyzmatyczne. To ostatnie jest personalne, niestabilne, przejściowe i często jest efektem rewolucji.

Inspirujący lub charyzmatyczni politycy wykazują się wybitną konsekwencją w sześciu dziedzinach:

1. Głoszą dalekosiężną jasną wizję, przekonującą ideę i potrzebę zmian.
2. Wywierają wpływ dzięki magicznym cechom, a nie bezosobowym prawom.
3. Wywołują pozytywne emocje i budzą nadzieję.
4. Głęboko wierzą w to, co mówią i ich słowa idą w parze z czynami.
5. Szczerze interesują ich potrzeby i opinie ludzi, do których się zwracają.
6. Mają fascynujący styl bycia i traktują ludzi indywidualnie.

W marketingu politycznym czasem mówi się o charyzmie sytuacyjnej. W tym przypadku nad osobistymi przymiotami lidera górę biorą jego cele i motywy.

Co ważne – jak twierdzi Max Weber – charyzma jedynie uwiarygadnia przywódcę, ale nie jest cechą, dzięki której wpływa na wyborców. Innymi słowy – to w charyzmę lidera muszą wierzyć poddani, a nie charyzma sprawia, że mu wierzą.

Charyzma w kryzysie

Przywódcy charyzmatyczni często pojawiają się w sytuacji zbiorowego zagrożenia: prawdziwego lub wykreowanego. W kryzysie zmienia się hierarchia dotychczasowych wartości i pojawia potrzeba nowej formy grupowej identyfikacji.

Oferowany przez popularnego polityka program wyjścia z kryzysu lub nowej wizji porządku społecznego skupia wokół niego rzesze sprzymierzeńców. Tego typu charyzma była widoczna u Konrada Adenauera w Niemczech, Charlesa de Gaulle'a we Francji czy Margaret Thatcher w Wielkiej Brytanii.

Przywódcą charyzmatyczny ma – według Webera – do spełnienia nadzwyczajną misję i – inaczej niż w panowaniu tradycyjnym – zmienia zastany stan rzeczy. Napoleon mógł pozostać nieznanym francuskim oficerem, gdyby nie kryzys, który wyniósł go na szczyty władzy. Jego przeciwnicy mówili, że na polu walki miał wartość czterdziestu tysięcy żołnierzy; ale jakie byłoby jego życie gdyby nie było wojen?

Margaret Thatcher jako polityk zdobyła popularność hasłem, „Brytania straciła cel.” (Britain has lost its way.) i obiecała wyborcom: „Wiem, że mogę uratować ten kraj i nikt inny tego nie potrafi.” Konrad Adenauer doprowadził do odbudowy gospodarczej Niemiec po II wojnie światowej i integracji z Europą Zachodnią. Charles de Gaulle jako prezydent Francji był twórcą nowej konstytucji wprowadzającej półprezydencki system rządów.

Składniki charyzmy

Odpowiedź na pytanie czy polityk ma charyzmę czy nie jest zazwyczaj prosta... Józef Piłsudski, John Kennedy, Winston Churchill, Mahatma Gandhi, Fidel Castro. Trudniej jest zdefiniować jej składniki. Moim zdaniem charyzmatyczny polityk musi być pewny siebie, pogodny i kontaktowy, z naciskiem na słowo: kontaktowy.

Niecharyzmatyczni politycy uśmiechają się, bo chcą być lubiani. Charyzmatycy uśmiechają się, bo lubią ludzi.

Kluczem do charyzmy jest lubienie ludzi. Wszyscy politycy uśmiechają się kiedy pojawiają się w miejscach publicznych, ale ci naprawdę charyzmatyczni nie muszą pamiętać o tym, żeby się uśmiechać. Ich uśmiechy są szczerze, bo tak po prostu lepiej się czują. Czasem jest to śmiech ekstatyczny – publiczny występ dla takiego polityka nie jest jeszcze jednym obowiązkiem; on po prostu to uwielbia.

Dlaczego lubienie ludzi dodaje politykowi charyzmy? Jeśli lubisz ludzi, oni polubią Ciebie. I vice versa. Na przykład, masz dwóch znajomych: jeden cieszy się reputacją wspaniałego kompana, ale z jakiegoś powodu nie przepada za Twoim towarzystwem i drugi, który ma opinię milczka, ale wpatrzony jest w Ciebie jak w obrazek. Któremu chętniej pomógłbyś w potrzebie?

Przenieśmy teraz to myślenie o charyzmie na opinię publiczną. Wyborcy polubią Cię kiedy poczują, że darzysz ich sympatią. Jeżeli jeszcze rozwiniesz u siebie niezaspokojony apetyt na bezpośrednie kontakty z ludźmi, wejdiesz na dobrą drogę do wytworzenia wokół siebie charyzmatycznej aury.

Wybitnych liderów politycznych wyróżnia także to, że:

1. To, co możliwe jest dla nich ważniejsze od tego, co jest potrzebne i to, co mogą zrobić bardziej się liczy od tego, co muszą wykonać.
2. Mówią krótko i wszystkie słowa są dokładnie przemyślane; każde słowo ma wywołać zaplanowany efekt.
3. Nie boją przyznać się do swej niewiedzy i wierzą, że wyborcy pomogą im znaleźć właściwe rozwiązania.
4. Celowo stawiają trudne pytania i podnoszą istotne kwestie – tego samego oczekują od rywali.
5. Nikt nie ma wątpliwości czego oczekują od ludzi, którzy im ufają.
6. Mają ogromną potrzebę i pragnienie przebywania z ludźmi.
7. Są naturalni i dobrze czują się w „swojej skórze”.
8. Mają ogromne poczucie humoru.
9. Stale poszukują silnych bodźców.
10. Zachowują się jak zwycięzcy.

Charyzma – języczek u wagi

Czy charyzma jest ważna w polityce? Bynajmniej. Jest tylko jednym z czynników. Ale trzeba pamiętać, że żyjemy w czasach kiedy polityk w pierwszej kolejności musi być lubiany i dopiero potem ma wykazać się kwalifikacjami do pełnionego urzędu. (Jeżeli jest inaczej, kończy jak Leszek Balcerowicz.)

Informacje o kandydatach w czasie kampanii wyborczej wymieniane są na bieżąco na wielu poziomach; ludzie mają dostęp właściwie do wszystkiego co ukazuje się w druku. Charyzma (rozumiana jako wskaźnik poziomu sympatii) odgrywa coraz większą rolę, gdyż wyborcy zauważają, doceniają i zapamiętują polityków z osobowością.

Nie wierzysz, że ludzie są powierzchowni w swoich wyborczych decyzjach? Moja teoria wcale tego nie zakłada. Janusz Korwin-Mikke ma więcej ikry, pasji i czaru od Waldemara Pawlaka i Marka Jurka. Ale to wcale nie przekłada się na wynik wyborczy. Nie twierdzę, że charyzma kreuje prezydenta, ale kiedy czołowi kandydaci idą łeb w łeb charyzma pozostaje jedynym niekontrolowanym elementem, który może przechylić szalę zwycięstwa.

Jaka korzyść z mojej teorii? Kiedy partie zorientują się, że nominowanie kandydatów bez charyzmy w jakichkolwiek wyborach jest wyrzucaniem czasu, energii i pieniędzy w błoto, przestaną na nich stawiać. Jeżeli w wyborach wezmą udział tylko charyzmatyczni politycy, ich charyzma przestanie się liczyć i nie pozostanie nic innego jak rywalizować ze sobą na idee i programy, czyli tak jak teraz myśli większość politycznych komentatorów. Skończą się też jałowe dysputy o tym kto ma więcej charyzmy.

Język polski
Rafał Feceneć

TEMAT

Retoryka czy propaganda? Wysłuchując się w mowy Brutusa i Antoniusza

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Podczas zajęć uczniowie zyskują wiedzę i umiejętności składające się na ogólną kompetencję sprawnego posługiwania się językiem polskim; przypomną sobie, czym jest retoryka, co stanowi jej przedmiot i do czego może być dzisiaj przydatna. Dostrzegą, jaka jest różnica między retoryką a propagandą.

Uczniowie obejrzeni spektakl *Juliusz Cezar* w reż. Barbary Wysockiej w Teatrze Powszechnym.

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/ uczennica:

- wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia [I.1.5]
- tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki itp. [III.1.3]
- publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu) [III.1.4]
- odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje, zarówno jawne, jak i ukryte [I.1.2]
- rozpoznaje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, w tym: środki stylistyczne i określa ich funkcję [I.1.4]
- rozpoznaje ironię [I.1.7], pytania podchwytliwe i sugerujące odpowiedź [I.1.8] i manipulację językową [I.1.9]
- rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu, zwłaszcza funkcję impresywną i perswazyjną [II.3.4]
- przygotowuje wypowiedzi w odpowiednim układzie kompozycyjnym i z zastosowaniem odpowiednich środków językowych [III.1.3]

- stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne i wystrzega się nieuczciwych chwytów erystycznych [III.1.5]
- rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi [I.1.4]. [Wymagania odnoszące się do zakresu rozszerzonego]

METODY:

- dyskusja
- praca w grupach
- praca w parach
- praca z tekstem

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedstawienie *Juliusz Cezar* w reżyserii Barbary Wysockiej w Teatrze Powszechnym w Warszawie
- w bibliotece: dostęp do Internetu, podręczniki do języka polskiego, kartki A4
- strony internetowe: <http://język-polski.pl/retoryka>; e-teatr.pl
- fragmenty tekstu dramatu *Juliusz Cezar* w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka
- tablica multimedialna lub komputer, albo telefony komórkowe uczniów z dostępem do Internetu.

PRZED ZAJĘCIAMI

Poproś uczniów, żeby przypomnieli sobie wiadomości dotyczące retoryki (najczęściej tematy te pojawiają się w programach w pierwszej klasie przy okazji omawiania kultury antycznej lub renesansowej).

Zagadnienia, które uczniowie powinni sobie przypomnieć to:

- rodzaje argumentacji (rzeczowe, logiczne, emocjonalne)
- chwyt erystyczny (manipulacja językowa)
- rodzaje wypowiedzi retorycznych (monolog, dialog)
- etapy prac nad przygotowaniem mowy
- kompozycja wystąpienia
- najczęstsze środki językowe
- mowa ciała czyli zachowanie się podczas przemawiania.

PO OBEJRZENIU SPEKTAKLU

1. Zapytaj uczniów o wrażenia po obejrzeniu spektaklu *Juliusz Cezar* w reż. Barbary Wysockiej. Uczniowie w swobodnych wypowiedziach i w dyskusji wskażą najważniejsze motywy, które dostrzegli w przedstawieniu.

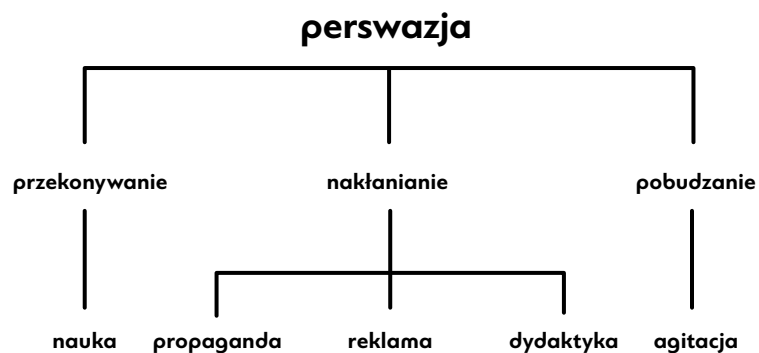
2. Poproś o odczytanie krótkiej charakterystyki spektaklu na stronie e-teatr.

Polityczny spisak, zabójstwo dyktatora, wojna domowa – sięgając po historię zamachu na rzymskiego dyktatora Juliusza Cezara i opisując konsekwencje tego wydarzenia, Shakespeare opowiadał o grożącej Anglii wojnie domowej i społeczeństwie skazanym na katastrofę.

Spektakl Barbary Wysockiej to obraz współczesnej rzeczywistości politycznej, tworzonej przez bezwzględnych polityków żądnych władzy, lecz nieprzygotowanych do jej odpowiedzialnego sprawowania, a także obraz obywateli, zakładników politycznego przewrotu, którymi łatwo manipulować za pomocą spreparowanych argumentów i rozdawnictwa publicznych pieniędzy. To wizja polityki, gdzie podstawowym paliwem jest trup władcy, nad którym wypowiada się słowa takie, jak: Wolność, Honor, Ojczyzna – tak długo, aż zmienią się w złowieszczą brzmiący polityczny frazes.

<http://www.e-teatr.pl/pl/artykuly/21.4689.html>

3. Zapytaj uczniów, w jaki sposób można wpływać na ludzi przy użyciu języka. Możesz odnieść się do wykresu. Istnieją różne typy perswazji zależnie od celu, jaki przyświeca mówcy.

4. Rozdaj kartki z wydrukowanymi na nich fragmentami mowy Brutusa i Antoniusza po zabójstwie Cezara (zał. nr 1 i nr 2):

- Uczniowie pracują w parach lub 4-osobowych zespołach. W zależności od tego fragmenty do interpretacji mogą być krótsze lub dłuższe.

Zadania dla zespołów:

- Określcie, jakie są intencje mówcy.
- Jakimi środkami językowymi posłużył się mówca, jaka jest ich funkcja. Czy jest to mowa respektująca zasady retoryki?
- Zastanówcie się, czy mamy w tekście do czynienia z manipulacją. Jeśli tak, to podajcie przykłady.

Mowy Brutusa i Antoniusza można rozpisać w tabeli, pozostawiając wolną kolumnę na komentarze, odpowiedzi uczniów, kolumnę może być więcej, by uporządkować informacje dotyczące środków językowych, funkcji tekstu, odczytania. Przykładowe elementy analizy:

Fragment mowy	intencje wypowiedzi, środki stylistyczne, funkcje zastosowanych środków językowych oraz funkcje tekstu
Wysłuchajcie mnie cierpliwie do końca.	np. apostrofa, zdaje sobie sprawę ze zdenerwowania tłumu, boi się, że wzburzeni słuchacze przerwą wypowiedź, funkcja fatyczna, impresywna
Rzymianie – rodacy i przyjaciele!	np. zwrot do słuchaczy; odwołuje się do wspólnoty
Oto, co mam do powiedzenia – uciszcie się, aby wszyscy słyszeli!	np. funkcja fatyczna, metajęzykowa – zapowiada, o czym będzie mówił, nie ujawniając szczegółów, buduje zainteresowanie słuchaczy
Dajcie mi wiarę jako człowiekowi honoru, abyście zaś mogli dać mi wiarę, uszanujcie mój honor.	np. powtórzenia wyrazów wiara i honor; wątpli, czy Rzymianie uwierzą w to, co mówi, zapewnia o swoim honorze i prosi, by mu uwierzyli dlatego, że jest honorowym obywatelem Rzymu
Oceńcie mnie waszą mądrością, abyście zaś mogli mądrze osądzić, wyćwiczcie całą swoją uwagę.	np. chce zjednać sobie słuchaczy – poddaje się ocenie, sugestia dotycząca mądrości słuchających, prośba o skupienie...

5. Poproś uczniów, aby zaprezentowali efekty swojej pracy. Omówili analizowane fragmenty, odpowiedzieli na pytania:
- Jaki był cel wypowiedzi Brutusa, a jaki Antoniusza.
  - Który z mówców manipuluje w większym stopniu, na czym ta manipulacja polega.
  - Jakie środki językowe mogą służyć manipulacji?

W klasie realizującej rozszerzony zakres nauczania, możesz poprosić o przekształcenie mowy w taki sposób, aby uniknąć manipulacji.

ZADANIE DOMOWE

Poproś uczniów, aby przygotowali mowę wg zasad retoryki oraz następnie wygłosili ją przed klasą. Przykładowe tematy:

- laudacja (obrona, oskarżenie...) postaci literackiej lub konkretnego dzieła
- ocena popularności literatury i filmów fantasy
- przemówienie okolicznościowe (np. z okazji jubileuszu, przyznania tytułu, otrzymania nagrody itp. przez wybranego twórcę)

Dla niektórych uczniów bardziej przyjazne zapewne będą tematy niezwiązane z literaturą, np.:

- dotyczące ekologii i ochrony środowiska
- określające sposoby spędzania wolnego czasu i ich konsekwencje.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Mowa Brutusa

Wysłuchajcie mnie cierpliwie do końca. Rzymianie – rodacy i przyjaciele! Oto, co mam do powiedzenia – uciszcie się, aby wszyscy słyszeli! Dajcie mi wiarę jako człowiekowi honoru; abyście zaś mogli dać mi wiarę, uszanujcie mój honor. Oceńcie mnie waszą mądrością; abyście zaś mogli mądrze oszczędzić, wyęźcie całą swoją uwagę. Jeśli jest w tym zgromadzeniu najbliższy nawet przyjaciel Cezara – ja mu oświadczam, że Brutus miłował Cezara nie mniej gorąco. Jeśli zaś ów przyjaciel zapyta, dlaczego mimo to Brutus powstał przeciw Cezarowi, dam mu taką odpowiedź: nie dlatego abym mniej miłował Cezara, ale dlatego że bardziej miłował Rzym. Czy wolelibyście zachować Cezara wśród żywych, a sami dogorywać w niewoli – czy też za cenę śmierci Cezara żyć jak ludzie wolni? Cezar miłował mnie – dlatego płacę po nim; Cezarowi los sprzyjał – zawsze mnie to radowało; Cezar był waleczny – i za to oddaję mu cześć; ale Cezarem rządziła nieumiarkowana ambicja – i za to go uśmierciłem. Oto więc lży należne przyjaźni; radość należna sukcesom; cześć należna waleczności; i śmierć należna wybujałej ambicji. Czyż jest wśród nas ktoś tak nędzny duchem, że pragnąłby losu niewolnika? Jeśli jest, niech przemówi; bo w niego godzą moje słowa. Czyż jest ktoś tak nieokrzesany, że nie chciałby być Rzymianinem? Jeśli jest, niech przemówi; bo w niego godzą moje słowa. Czyż jest ktoś tak podły, że nie chce kochać ojczyzny? Jeśli jest, niech przemówi; bo w niego godzą moje słowa. Czy jest ktoś taki? Przerwę; może odpowie. Nikogo więc swoimi słowami nie uraziłem. Nie uczyniłem Cezarowi niczego ponad to, co wy możecie uczynić Brutusowi. Akta sprawy śmierci Cezara znajdują się w archiwach Kapitolu; chwały, na którą zasłużył, nikt nie umniejszył; win, za które poniósł śmierć, nikt nie wyolbrzymił. Oto jego zwłoki, oplakiwane przez Marka Antoniusza, który, aczkolwiek do zabójstwa nie przyłożył ręki, odniesie z tej śmierci korzyść w postaci godnego miejsca w naszej Rzeczypospolitej – któż z was zresztą nie odniesie takiej korzyści? Zanim odejdę, jedno powiem: jak dla dobra Rzymu zabiłem najlepszego przyjaciela, tak i siebie przebiję tym samym sztyltem, gdy ojczyźnie spodoba się zażądać mojej śmierci.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Mowa Antoniusza

Rodacy...
 Bracia Rzymianie,
 słuchajcie z uwagą:
 Nasz szlachetny Brutus

Rzekł wam, że Cezar był nazbyt ambitny.
 Jeśli tak, jest to ciężkie przewinienie
 I Cezar poniósł za nie ciężką karę.
 Za zezwoleniem Brutusa i innych
 (Bo przecież Brutus to człowiek honoru
 I wszyscy oni to ludzie honoru)
 Chcę więc przemówić nad grobem Cezara.
 Był moim wiernym, prawym przyjacielem;
 Lecz Brutus mówi, że był zbyt ambitny,
 A przecież Brutus to człowiek honoru.
 Cezar do Rzymu pędził tłumy jeńców:
 Okup zasilał nasz publiczny skarbiec.
 Czy to był symptom nadmiernej ambicji?
 Na widok łez biedoty – Cezar płakał:
 Dziwna to miękkość przy takiej ambicji.
 Lecz Brutus mówi, że był zbyt ambitny,
 A przecież Brutus to człowiek honoru.
 Trzykroć składałem Cezarowi w darze
 Koronę – którą trzykrotnie odrzucił:
 Ambicja? Brutus mówi, że ambicja;
 A jest z pewnością człowiekiem honoru.
 Nie po to mówię, aby mu zaprzeczać;
 Chcę wam po prostu powiedzieć, co wiem.
 Wszyscyście niegdyś kochali Cezara,
 Nie bez przyczyny. Jaka więc przyczyna
 Wstrzymuje wasze łzy nad jego grobem?
 O, ludzie! Gdybym próbował rozpalać
 W sercach i mózgach waszych płomień buntu,
 Skrzywdziłbym srodze Brutusa, Kasjusza
 I innych – ludzi, jak wiecie, honoru.
 Ich nie chcę krzywdzić.
 A jednak...
 Jeżeli nie brak wam łez, płaczcie teraz.
 Spójrzcie: w to miejsce wbił swój sztylet Kasjusz;
 To długie cięcie to dzieło mściwego
 Kaski; tu Brutus, faworyt zmarłego,
 Odpłacił mu się ciosem; a gdy wyrwał
 Przekłętą stal – widzicie, jak w ślad za nią
 Trysnąć musiała krew? Jak przez próg
 Skóry rzuciła się na zewnątrz – sprawdzić,
 Czy Rzeczywiście Brutus, nie kto inny,
 Dopuścił się tej potworności. Wiecie,
 Że Cezar niemal ubóstwiał Brutusa.

I to pchnięcie było
 Najokrutniejsze;
 Tak wzniosła się – na sam szczyt – krwawa zdrada.
 Płaczcie teraz; czuję w waszych sercach
 Drgnienie litości. Dobrze o was świadczą
 Te łzy.
 Tu spójrzcie!
 Tutaj, gdzie leży on sam – czy widzicie? –
 Zmaltretowany przez zdrajców.
 Drodzy, najmilsi bracia, nie pozwólcie,
 By moje słowa pchnęły was do buntu!
 Sprawcy postępuku są ludźmi honoru.
 Jakie urazy osobiste mogły
 Stać za tym – nie wiem; lecz ludźmi honoru
 Są bez wątpienia, i ludźmi mądrymi,
 Toteż wyłożą wam swoje powody.
 Nie pojawiłem się tutaj, by porwać
 Za sobą wasze serca. Mówca ze mnie
 Nędzny, nie mogę równać się z Brutusem;
 Kim za to jestem, wszyscy wiecie: zwykłym
 Człowiekiem, który mówi bez ogródek,
 Co myśli;
 Mówię to, co sami
 Wiecie; nie mówię nawet – pokazuję
 Rany Cezara i one przemawiają za mnie.
 Pomyślcie chwilę: chcecie coś uczynić,
 Nie wiedząc nawet, co! Czy wiecie chociaż,
 Dlaczego Cezar wart jest waszych uczuć?
 Oto dokument, z pieczęcią Cezara.
 Jest jego wolą, by każdemu z was,
 Obywateli Rzymu, wypłacono
 Po siedemdziesiąt pięć drachm.
 Cezar zapisał wam ponadto wszystkie
 Będące w jego posiadaniu parki,
 Gaje i świeżo sadzone ogrody
 Leżące po tej stronie Tybru; wszystko
 Należy do was jako wspólne dobro –
 Miejsce przechadzek, zabaw, odpoczynku.
 Taki był Cezar! Kiedy się narodzi
 Drugi podobny?

Etyka – poziom podstawowy
Franciszek Gołębiowski

TEMAT

Wartości i władza

Zajęcia przeznaczone dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
Powinny zostać realizowane jako cykl 2 lekcji.

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń/uczennica:

- rozwija swoją wrażliwość moralną
- dokonuje trafnej oceny moralnej podejmowanych działań w życiu osobistym, w grupie, szkole, społeczności lokalnej
- dokonuje etycznej analizy aktywności ludzkiej
- rozpoznaje motywy podejmowanych decyzji
- wypracowuje sprawności moralne
- dokonuje oceny wartości moralnych i tworzy własną hierarchię wartości.

METODY:

- dyskusja
- wykład
- praca z tekstem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica
- kserokopie tabelki z działaniami władz (załącznik nr 1)
- kserokopie fragmentów tekstu Juliusz Cezar Williama Szekspira (załącznik nr 2)
- ewentualnie: kserokopie tabelki oceny systemów władzy wraz z zaleceniami.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Ćwiczenie – Różnice w systemach wartości

Rozdaj każdemu uczniowi kartkę z tabelką (zał. nr 1). Każdy uczeń powinien opowiedzieć się za wprowadzeniem, bądź odrzuceniem podanej propozycji działań władzy państwowej.

Ćwiczenie uczniowie wykonują samodzielnie. *Celem zadania nie jest dyskusja o danych w tabelce problemach, więc unikaj wchodzenia w dyskusję o nich. Celem jest ujawnienie różnic między uczniami.*

Daj uczniom 7–8 min. na wykonanie zadania, następnie odczytaj po kolei zdania z tabeli prosząc o to, aby osoby zgadzające się na dane działanie władzy podniosły rękę. Za każdym razem zwróć uwagę na ilość osób, a na zakończenie podkreśl brak jedności w klasie.

WAŻNE: Jeżeli wiesz, że uczniowie zgadzają się we wszystkich podanych w tabeli sprawach, postaraj się znaleźć takie obszary, w których będą wyraźne różnice.

PODSUMOWANIE

Przy podsumowaniu spytaj uczniów: Co jest ostateczną podstawą dla ich indywidualnych wyborów?

Podkreśl szczególnie dwie odpowiedzi:

- system wartości każdego człowieka
- doświadczenie mojego życia

Jednocześnie coś łączy wszystkich uczniów:

- chcę, by w kraju, w którym żyję, żyło się lepiej; wartością jest dobre, sprawne funkcjonowanie kraju.

2. Juliusz Cezar – cytaty

Rozdaj uczniom (jedna kartka na ławkę) fragmenty tekstu Williama Szekspira (zał. nr 2). Możecie odczytać fragmenty na głos w klasie, uczniowie mogą też czytać samodzielnie w ciszy. Po przeczytaniu zadaj uczniom pytania:

Co jest celem obu mówców?

- zdobycie władzy, poparcia odbiorców

Jak ten cel osiągną?

- manipulują, interpretują fakty na swój sposób

Jakimi pojęciami operują?

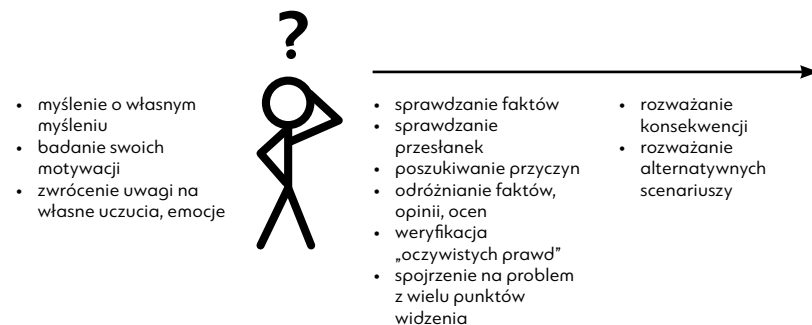
- naród, miłość, honor

50 Zapytaj uczniów, jak się odnaleźć w sytuacji, gdy dwie osoby, używając podobnych słów, stosując te same techniki podążają w dwóch przeciwnych kierunkach i przekonują do tego innych ludzi.

3. Myślenie krytyczne

Niezbędne dla poradzenia sobie z manipulacją jest myślenie krytyczne. *Zacznij od zwrócenia uwagi uczniów na to, że myślenie krytyczne to nie krytykanctwo – nastawienie na „nie” i ciągłe negowanie, odrzucanie.* Następnie narysuj na tablicy poniższy schemat i omów z uczniami każdy z wypisanych elementów myślenia krytycznego.

Aby lepiej zapamiętać czynności składające się na myślenie krytyczne, zostały one podzielone na cztery obszary: czynności dotyczące podmiotu; analiza punktu wyjścia; analiza skutków; analiza sytuacji. Nie jest to pełna lista czynności wspierających myślenie krytyczne. Możesz sam ją uzupełnić według własnego uznania. Listę mogą też uzupełniać uczniowie w trakcie dyskusji o myśleniu krytycznym.

Zwróć uwagę uczniów na to, że bardzo ważna w myśleniu krytycznym jest autorefleksja. Musimy uświadomić sobie, że wybiórcze dostrzeganie i wykorzystywanie treści dotyczy zarówno ich – rządzących, jak i nas samych.

- wybieramy swoje wizje świata i to jest klucz do selekcji informacji i określonych działań
- w imię „swoich racji” rządzący potrafią naginać prawa, a my, w imię „naszych racji”, im to wybaczymy
- ulegamy perswazji tych, z którymi mamy podobne poglądy
- wybaczymy im, w imię tego, co i jak mówią

- nie widzimy ich wad, patrzymy tylko na to, co dobrego mówią (nie muszą robić)

Na zakończenie podkreśl, że dzięki umiejętnościom myślenia krytycznego można:

- rozpoznawać manipulacje
- odnajdywać ukryte założenia
- odnajdywać prawdziwe cele, do których zmierzają osoby, z którymi mamy kontakt.

4. Dobro wspólne

Korzystając z myślenia krytycznego możemy „rozszyfrować” przekaz agitatorów, jednak pojawia się następujący problem:

- Jak porównywać działania rządzących, ich programy?
- Skoro wszyscy „troszczą się o ojczyznę”, to kto ma rację?
- Czy to, komu zaufam jest wyłącznie kwestią mojego światopoglądu, mojego systemu wartości?

Próbą odpowiedzi na pytania o kryterium oceny systemów politycznych i działań polityków jest propozycja opracowana przez Arystotelesa. Podzielił on systemy sprawowania władzy według tego, kto rządzi (ile osób podejmuje decyzje) i opisał ich dobre i złe realizacje. *Możesz zapisać na tablicy tabelę albo rozdać każdemu uczniowi kartkę z wydrukowaną wersją.*

Kto rządzi	Zła wersja	Dobra wersja
Jednostka	tyrania	monarchia
Mniejszość (warstwa wyższa)	oligarchia	arystokracja
Większość	demokracja	politea

WAŻNE: Arystoteles twierdzi, że demokracja jest złym systemem, ponieważ większość podejmuje decyzje tylko z myślą o sobie, swojej grupie, nie zwracając uwagi na mniejszości (niegłosujących, przegłosowanych, pozbawionych głosów).

Kryterium oceny systemów sprawowania władzy jest wg Arystotelesa **dobro wspólne**, tzn. troska o całość społeczeństwa, a nie tylko troska o interesy osób utrzymujących się przy władzy. Jak rozumieć dobro wspólne, jak dojść do tego, czym jest to dobro?

Potrzebne są przynajmniej dwa elementy:

- myślenie krytyczne (aby móc jak najtrafniej opisać i ocenić sytuację)
- dialog, rozumiany jako wymiana informacji, otwartość na drugą stronę, gotowość zrewidowania własnych przekonań.

Rozmawiając musimy pamiętać, że mamy różne rozumienia dobra wspólnego, ale wszyscy chcemy o to dobro dbać, choć na różne sposoby.

Bardzo ważne w dialogu wymagającym rozstrzygnięcia jest skupienie się na problemie, a nie na stanowisku, tzn. istotne jest zaproponowanie skutecznego rozwiązania danej sprawy, a nie to czy propozycje wysunęła osoba (partia) X czy Y.

Powyższą odpowiedź możesz zapisać na tablicy lub wydrukować na kartkach razem z tabelą dobrych i złych systemów władzy Arystotelesa.

ZAŁĄCZNIK NR 1

	TAK	NIE
Małżeństwa par homoseksualnych		
Budowa nowej rezydencji prezydenta		
Likwidacja bezpłatnej publicznej służby zdrowia i oświaty, dzięki temu obniżenie podatków		
Rozbudowa systemu kamer na ulicach dużych miast w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli		
Legalizacja marihuany		
Wypłacanie wszystkim obywatelom kraju emerytury obywatelskiej (wszyscy otrzymują emeryturę tej samej kwoty)		
Budowa elektrowni atomowej – zagrożenie awarią, ale energia tania i niskoemisyjna		
Zmniejszenie powierzchni parków narodowych i wykorzystanie ich terenów pod uprawy i budowę nowych osiedli w atrakcyjnych miejscach		

ZAŁĄCZNIK NR 2

W. Szekspir, *Juliusz Cezar*, tłum. L. Urlich

Brutus

Jeśli jest w tym zgromadzeniu jaki serdeczny Cezara przyjaciel, to mu powiem, że Brutusa miłość dla Cezara nie ustępuje w niczym jego miłości; a jeśli przyjaciel ten zapyta, dlaczego Brutus podniósł rękę na Cezara, to mu odpowiem: nie dlatego podniosłem rękę, że mniej od ciebie Cezara kochałem, ale dlatego, że kochałem Rzym nad Cezara. Co byście woleli: czy żeby żył Cezar, a wy wszyscy niewolnikami umarli; czy żeby Cezar umarł, a wy wszyscy żyli jak wolni Obywatele? Cezar mnie kochał i dlatego płaczę po nim; był szczęśliwy, raduję się z tego; był waleczny, cześć jego pamięci; ale był chciwy władzy — i dlatego go zabiłem. Łzy dla jego miłości, dla jego szczęścia oklask, cześć dla jego odwagi, a dla jego ambicji — śmierć! Jestże tu choć jeden tak nikczemny, co by chciał zostać niewolnikiem? Jeśli jest, niech się odezwie, bo jego tylko obraziłem. Jestże tu choć jeden tak nieokrzesany, co by nie chciał być Rzymianinem? Jeśli jest, niech przemówi, bo jego tylko obraziłem. Jestże tu choć jeden tak podły, co by swojej nie kochał ojczyzny? Jeśli jest, niech się odezwie, bo jego tylko obraziłem. Czekam na odpowiedź.

Marek Antoniusz

Brutus wam mówił, Cezar był ambitny:
Gdyby tak było, prawda, grzech to ciężki,
I ciężko Cezar za grzech ten zapłacił.
Tu, z przyzwoleniem Brutusa i reszty
(A wiem, że Brutus zacnym jest człowiekiem,
Jak oni wszyscy zacnymi są ludźmi),
Pogrzebną mowę Cezara mam do was.
On był mym wiernym, szczerym przyjacielem;
Lecz Brutus mówi, że on był ambitny,
A wiem, że Brutus zacnym jest człowiekiem.
On jeńców tłumi do Rzymu wprowadził,
A ich okupem skarb publiczny wspomógł;
Czy to w Cezarze ambicją się zdało?
Gdy biedny płakał, Cezar łzy miał w oczach;
Z twardego kuta metalu ambicja:
Lecz Brutus mówi, że on był ambitny,
A wiem, że Brutus zacnym jest człowiekiem.
Pod waszym okiem, w święto Luperkaliów,
Trzykroć królewską dałem mu koronę,
Trzykroć odepchnął; czy to jest ambicja?
Lecz Brutus mówi, że on był ambitny,

A wiem, że Brutus zacnym jest człowiekiem.
 Nie mam zamiaru zbijać słów Brutusa,
 Pragnę jedynie to, co wiem, powiedzieć.
 Wiem, że go kiedyś kochaliście wszyscy,
 Nie bez powodu; dlaczegoż więc dzisiaj
 Dla trupa jego jednej łzy nie macie?
 Do nierozumnych bydłąt sąd się schronił,
 A ludzie rozum stracili. Przebaczczie!
 Lecz serce moje w trumnie jest Cezara
 I czekać muszę, dopóki nie wróci.

Michalina Butkiewicz – edukatorka, wizytator pracujący w Centrum Edukacji Artystycznej, doradczyni metodyczna, ekspertka MEN, autorka teatralnych projektów edukacyjnych realizowanych od roku 2000 w teatrach: Teatrze Współczesnym w Szczecinie, Teatrze Polskim w Bydgoszczy, Teatrze Lalek Pleciuga w Szczecinie, Przewodnicząca Zarządu Głównego Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów w latach: 2009–2013.

Adelina Gołębiowska

Studia magisterskie z socjologii ukończyła w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW, gdzie kontynuuje pracę naukową pisząc doktorat. Głównym obszarem jej zainteresowań są zagadnienia związane z socjologią wiedzy oraz przemianami obyczajowości. Prowadzi autorskie warsztaty dla kobiet. Brała udział w licznych projektach badawczych (m.in. Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego, Centrum Nauki Kopernik, Laboratorium Badań Społecznych, Instytut Teatralny).

Franciszek Gołębiowski

Absolwent filozofii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Nauczyciel etyki i filozofii w Zespole Państwowych Szkół Plastycznych im. W. Gersona w Warszawie (od 2011 roku). Od 2013 roku wspiera uczniów w organizacji festiwalu artystycznego Sztuka 6 (sztuka6.pl).

W 2013 roku prowadził autorskie warsztaty filozoficzne dla dzieci w Centrum Społecznym PACA 40. Autor scenariuszy lekcji w ramach programu Teatroteka realizowanego przez WFDiF. W praktyce pedagogicznej nastawiony jest na pracę metodą dialogu opartego na doświadczeniach uczniów.

Rafał Feceneć

Nauczyciel języka polskiego i wiedzy o kulturze w LXX Liceum Ogólnokształcącym im. Aleksandra Kamińskiego w Warszawie. Od 1997 r. realizował innowacyjny program dla klas humanistycznych *Warsztaty dziennikarskie*, którego był współautorem.

Jest autorem i koordynuje realizację Szkolnego Programu Wspierania Uzdolnień, który był podstawą przyznania LXX LO Certyfikatu Prezydenta m. st. Warszawy Wars i Sawa dla szkół wspierających i rozwijających uzdolnienia swoich uczniów.

Egzaminator Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

Agata Szymaniak – absolwentka socjologii i pedagogiki na Uniwersytecie Warszawskim. Nauczycielka wiedzy o społeczeństwie i podstaw przedsiębiorczości w Liceum Plastycznym w Warszawie od 2010 roku. Podczas zajęć wykorzystuje formy pracy warsztatowej.

Działalność:

2014-2015 – doradztwo zawodowe z ZPSP „Planowanie ścieżki kariery zawodowej uczniów Liceum Plastycznego”

2013 – warsztaty „Między innymi”.

Edukacja międzykulturowa w praktyce

2013 – badanie karier zawodowych absolwentów Wydziału

Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego

2010 – Badanie Instytutu Socjologii UKSW, Pracownia Badawcza Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości pod kierunkiem ks.prof. dra hab. Sławomira H. Zaręby

Wydawca
Teatr Powszechny
im. Zygmunta Hübnera
ul. Zamoyskiego 20
03-801 Warszawa
22 818 00 01

Edukacja
Dominika Szulc
510 131 807
d.szulc@powszechny.com

Biuro Obsługi Widzów
22 818 48 19
bow@powszechny.com

Kasa
22 818 25 16
czynna od 12.00 do rozpoczęcia przedstawienia
(pon. do 18.00, w nd. od 14.00)
kasa@powszechny.com

Internetowa sprzedaż biletów
www.powszechny.com